

SMJERNICE

Za izradu i učinkovitu upotrebu
nastavničkog kodeksa ponašanja
Muriel Poisson

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

International Institute
for Educational Planning

Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

SMJERNICE

Za izradu i učinkovitu upotrebu
nastavničkog kodeksa ponašanja

Muriel Poisson

Stajališta i mišljenja izraženi u ovoj publikaciji pripadaju autorici i ne predstavljaju nužno stajališta UNESCO-a ili IIEP-a. Primjenjeno nazivlje i prikaz materijala u ovom pregledu ni na koji način ne odražavaju mišljenja UNESCO-a ili IIEP-a o pravnom statusu bilo koje zemlje, teritorija, grada ili područja, njihovih vlasti ili granica.

Troškove publikacije ove studije pokrile su donacije UNESCO-a i dobrovoljni prilozi raznih zemalja članica UNESCO-a, čiji se popis nalazi na kraju knjige.

Izdavač:

Međunarodni institut za obrazovno planiranje
7-9 rue Eugène Delacroix, 75116 Pariz, Francuska
info@iiep.unesco.org
www.iiep.unesco.org

Izdavač hrvatskog izdanja:

Forum za slobodu odgoja, Kralja Držislava 12, Zagreb
Za izdavača: Mario Bajkuša

Tiskano u sklopu projekta "Obrazovanje protiv korupcije".

Partneri na projektu: Network of Education Policy Centers, Info zona, Split, Agencija lokalne demokracije, Osijek i Agencija lokalne demokracije, Sisak. Zagreb, 2014. godine

Dizajn naslovnice: Sébastien Girard/Emmanuelle Sans

Fotografija na naslovnici: Curt Carnemark/Svjetska banka

Grafički dizajn: Sébastien Girard/Emmanuelle Sans

Tisak: 3 D Créations

ISBN: 978-92-803-1336-9

© UNESCO 2009.

© Forum za slobodu odgoja 2014.

SMJERNICE

Za izradu i učinkovitu upotrebu
nastavničkog kodeksa ponašanja

Muriel Poisson

Ovu publikaciju priredila je Muriel Poisson, programska stručnjak u Međunarodnom institutu za obrazovno planiranje (IIEP-UNESCO), a pregledali su je sljedeći članovi stručne radionice održane u Montrealu, 30. – 31. ožujka 2009.:

Cassandra Da Silva, Nora Fyles, Jacques Hallak, Arpi Hamalian, Micheline Jacques, Odette Langlais, Katie Macentee, Claudia Mitchell, Sabrina Perronnet, Liz Rivard, Clara Schneider, Shaheen Shariff i Shirley Van Nuland.

This work was supported by the Canadian International Development Agency (CIDA).

SADRŽAJ

Kako upotrebljavati smjernice:

Najvažniji podaci smjernica nalaze se u glavnome tekstu i priloženim tablicama. Za detaljnije informacije o svakome aspektu smjernica čitatelja se upućuje na odjeljke Izvori i Alati koji se nalaze u prilogu.

1. DIO - SMJERNICE

Zašto su ove smjernice važne?	13
1. Definiranje kodeksa ponašanja	15
2. Formuliranje sadržaja kodeksa	19
3. Razvijanje kodeksa	25
4. Usvajanje kodeksa	29
5. Širenje i promoviranje kodeksa	31
6. Učinkovita primjena kodeksa	35
7. Prijava i sankcioniranje neprofesionalnog ponašanja	39
8. Osvrt na kodeks i vrednovanje njegova učinka	43
Izazovi poticajne okoline	47

2. DIO - IZVORI

1. Rječnik pojmova	51
2. Kodeks profesionalne etike za nastavnike, Indija	52
3. Kodeks profesionalne etike, Južna Afrika	56
4. Kodeks profesionalnosti i ponašanja, Škotska (Ujedinjeno Kraljevstvo)	60
5. Etički kodeks i načela profesionalnog ponašanja za obrazovnu struku u Floridi (SAD)	62
6. Plakat s etičkim kodeksom za registrirane nastavnike, Novi Zeland	66
7. Moduli za obučavanje nastavnika, Victoria (Australija)	67
8. Procedure za rješavanje pritužbi, New Brunswick (Kanada)	71
9. Odabrana bibliografija	73

3. DIO - ALATI

1. Planiranje razvoja kodeksa	79
2. Ključni aspekti procesa konzultacija	80
3. Razvoj strateškog komunikacijskog plana	83
4. Tečaj etike za nastavnike	86
5. Tehnike obavljanja procjene zajednice	88
6. Nadzorne ankete: predložak upitnika	90

A photograph of three young children, likely in a rural setting, looking at a box of 'Kill mites' on a wooden table. The child in the center is wearing a yellow shirt, the child on the left is wearing a patterned shirt, and the child on the right is wearing a blue polka-dot shirt. The box is red and white with a logo of a fly and the text 'Kill mites'. The background is a plain, light-colored wall.

1. DIO SMJERNICE

ZAŠTO SU OVE SMJERNICE VAŽNE?

Temeljni cilj „Obrazovanja za sve“ (EFA) jest osiguranje pružanja potrebnih znanja i vještina djeci kako bi poboljšala svoj život i pridonijela razvoju pravednog i humanog društva. „Imperativ kvalitete“ ključan je element ovih nastojanja, kao što je naglašeno u 6. cilju Dakarskog okvira za djelovanje, čija je zadaća poboljšanje svih aspekata kvalitete obrazovanja u raznim zemljama.

Planovi za poboljšanje kvalitete obrazovanja često se fokusiraju na kvantitativne podatke kao što su vrijeme za učenje, veličina razreda, infrastruktura i sadržaji, materijali za poučavanje i učenje te kvalifikacija nastavnika, umjesto na „**nematerijalne doprinose**“ kao što su:

- predanost nastavnika i ostalog osoblja svojem zanimanju,
- njihova sposobnost pomaganja svakom učeniku da ostvari svoj potencijal,
- njihovo etičko i profesionalno ponašanje i odgovorna procjena.

Navedeni čimbenici od presudne su važnosti za osiguranje kvalitetnog obrazovanja za sve kao i za usvajanje univerzalnih vrijednosti poput poštenja, integriteta i civiliziranosti.

U želji za poboljšanjem profesionalizacije nastavnika i drugog osoblja zemlje su pored osnovnih zakonskih pravila koja vrijede za sve članove javnih službi razvile **profesionalne kodekse ponašanja u obrazovnom sektoru**. Ovi kodeksi predstavljaju teme kvalitete poučavanja i na razne načine teže izvrsnosti u obrazovanju:

- izgradnjom bolje okoline za poučavanje i učenje mogu poboljšati kvalitetu interakcije između poučavanja i učenja unutar učionice te istovremeno obuzdati neprofesionalno ponašanje,
- promoviranjem ćudoređa mogu se uvjeriti da svi građani dijele jednake vrijednosti.

U većini zemalja postoji nekakav oblik ovakvih kodeksa: kao jasno formuliran kodeks, skup regulatornih tekstova, zakona, propisa, statuta, direktiva, implicitnih pravila itd. U ostalima još uvijek postoji potreba za njihovim uvođenjem na nacionalnoj razini (ili regionalnoj odnosno provincijalnoj u slučaju federativnih sustava). Međutim, čak i kad takvi kodeksi postoje, njihov je učinak katkad upitan zbog različitih faktora, kao što su:

- ograničen pristup kodeksu ili nedostatak svijesti o njegovu postojanju,
- poteškoće u njegovu razumijevanju,
- neadekvatna edukacija nastavnika,
- nedostatak sposobnosti za njegovu provedbu,
- nedostatak znanja o postupcima ulaganja pritužbi, itd.

Cilj izrade ovih smjernica je:

- usmjeravanje zemalja k uspješnoj izradi kodeksa (ili reviziji postojećega) kako bi on postao funkcionalno sredstvo koje će pridonijeti učinkovitoj kontroli osoblja (osobito nastavničkom ponašanju na razini škole),
- pružanje pomoći zemljama za uspostavu prikladnih mehanizama za što sigurnije širenje, primjenu i nadzor kodeksa na svim razinama sustava (uključujući njegovu integraciju u obrazovni i profesionalni razvoj nastavnika).

Smjernice su **usmjerene** prema:

- državnim sudionicima (ministarstvima obrazovanja, učiteljskim akademijama i nastavničkim sindikatima).
- lokalnim sudionicima (školskim ravnateljima, nastavnicima, učenicima, roditeljima te roditeljskim i nastavničkim udrugama).

Imajući u vidu važnost nastavnika u procesu obrazovanja te jedinstveno povjerenje i utjecaj koji imaju, osobito među učenicima, smjernice će uglavnom biti **usmjerene** na redovne nastavnike osnovnih i srednjih škola, premda bi se savjeti koje sadrže mogli primijeniti na obrazovno zanimanje u cjelini, kao i na ostale razine sustava.

Smjernice će slijediti glavne korake uključene u razvoj kodeksa, konkretno:

- 1 Definiranje kodeksa ponašanja
- 2 Oblikovanje sadržaja kodeksa
- 3 Razvijanje kodeksa
- 4 Usvajanje kodeksa
- 5 Širenje i promoviranje kodeksa
- 6 Učinkovita implementacija kodeksa
- 7 Prijava i sankcioniranje lošeg ponašanja
- 8 Revizija kodeksa i evaluacija njegova učinka

1. DEFINIRANJE KODEKSA PONAŠANJA

U ovom poglavlju:

- osnovne definicije kodeksa ponašanja, pregled njegovih mogućih ciljeva u pružanju pomoći zemljama da jasno definiraju što očekuju od ovakvih smjernica i usvajanja kodeksa (ili revizije postojećeg kodeksa),
- pregled profesionalnih grupa na koje je kodeks usmjeren.

ŠTO JE KODEKS?

Kodeks ponašanja skup je smjernica – pisani dokument – koji sastavljaju tijela javne vlasti ili profesionalne organizacije i koji propisuje skup općeprihvaćenih etičkih normi (ili vrijednosti) i profesionalnih standarda ponašanja koje svi članovi određene struke moraju usvojiti.

IDI NA IZVOR 1

CILJEVI KODEKSA

Temeljni cilj omogućavanje je samodisciplinskih smjernica pripadnicima određene struke kroz formulirane etičke norme i standarde profesionalnog ponašanja.

Takav obrazovni kodeks može:

1. voditi i podržavati pružatelje obrazovnih usluga:

- davanjem smjernica članovima struke o tome kako donositi etičke odluke na temelju etičke svijesti i rasuđivanja,
- pomaganjem članovima obrazovne struke prilikom rješavanja etičkih dvojbi s kojima se suočavaju,
- utvrđivanjem eksplicitnih profesionalnih pravila koja nastavnike mogu voditi u njihovu svakodnevnom ponašanju.

2. štiti učenike i nastavnike:

- štiteći učenike od nepravde, diskriminacije, zastrašivanja, uznemiravanja i/ili ponižavanja,
- pomažući nastavnicima da časno zadrže povjerenje učenika i vlastiti autoritet bez zloupotrebe tog autoritativnog položaja moći,
- naglašavanjem i pojačavanjem mogućih disciplinskih sankcija za neprofesionalno ponašanje članova struke,
- utvrđivanjem prava nastavnika i poboljšanjem njihovih radnih uvjeta.

3. postići i zadržati visok stupanj profesionalizma obrazovne struke:

- očuvanjem časti, digniteta, samopoštovanja i ugleda nastavnika,
- povećanjem posvećenosti, učinkovitosti usluge i profesionalne predanosti nastavnika,
- romicanjem svijesti o profesionalnom identitetu među nastavnicima.

4. promicati javno povjerenje u obrazovnu struku i potporu istoj:

- prikazivanjem pozitivne slike o obrazovnoj struci,
- naglašavanjem društvene i javne odgovornosti struke prema učenicima, roditeljima te izvan učionice, prema zajednici u najširem smislu,
- uspostavljanjem uvjeta pogodnih za najbolju moguću profesionalnu uslugu.

MEĐUNARODNA DEKLARACIJA O PROFESIONALNOJ ETICI U OBRAZOVANJU (ULOMCI)

Predgovor

3. (...) Prakticiranje odgovorne prosude u središtu je profesionalne aktivnosti, a brižni, sposobni i predani nastavnici i obrazovno osoblje, koji svakom učeniku pomažu ostvariti svoj potencijal, ključan su čimbenik u omogućavanju kvalitetnog obrazovanja,

5. Nastavnička struka može uvelike profitirati raspravom o temeljnim vrijednostima svoje struke. Takvo podizanje svijesti o normama i etici struke moglo bi pridonijeti povećanju zadovoljstva poslom među nastavnicima i obrazovnim osobljem, rastu njihova statusa i samopoštovanja te povećanju poštovanja prema njihovom zanimanju u društvu (...).

10. Predanost učenicima: obrazovno osoblje mora:

- poštovati prava sve djece, osobito svojih učenika, kako bi oni imali koristi od odredbi donesenih na UN-ovoj Konvenciji o pravima djece, osobito kad se ta prava odnose na obrazovanje,
- čuvati i promovirati interese i dobrobit učenika te svakodnevno nastojati zaštititi učenike od maltretiranja te fizičkog i psihičkog zlostavljanja (...),
- omogućiti učenicima da se osjećaju kao dio zajednice u kojoj vlada uzajamna predanost i ima mjesta za svakoga,
- pokazivati autoritet na pravedan i suosjećajan način,
- se uvjeriti da se povlašteni odnos između nastavnika i učenika ne izrabljuje ni na koji način, a osobito ne u svrhu ideološkog deklamiranja ili kontrole (...).

Izvor: Education International. Cijeli tekst dostupan je na:
www.ei-ie.org/worldcongress2004/docs/WC04Res_DeclarationProfEthics_e.pdf

CILJANA PUBLIKA KODEKSA

majući u vidu njihovu važnost u obrazovnom procesu te jedinstveno povjerenje i utjecaj koji imaju, osobito među učenicima, kodeks bi trebao biti usmjeren na nastavnike.

Međutim, u nastojanju da regulira ponašanje nastavnika moguće je da će kodeks dotaknuti i ostale kategorije osoblja, osobito one koje djeluju na razini škole, primjerice školske ravnatelje, nastavnike, upravitelje, članove školskog odbora i nadzornike.

Kodeks ponašanja za obrazovnu struku trebao bi se ravnomjerno primjenjivati na nastavno osoblje u trajnom zvanju kao i na ugovorno osoblje. Trebao bi biti usmjeren na osnovnoškolsku i srednjoškolsku razinu obrazovnog sustava.

Za obrazovanje u ranom djetinjstvu i tercijarno obrazovanje mogli bi biti potrebni dodatni kodeksi usmjereni na specifične probleme koji su izraženiji na ovim razinama.

KONTROLNA LISTA

- Ciljevi kodeksa jasno su izraženi.
- Ciljana publika kodeksa jasno je definirana.

2. OBLIKOVANJE SADRŽAJA KODEKSA

U ovom poglavlju: razna pitanja koja bi trebalo uključiti u sadržaj kodeksa:

- glavne etičke norme koje treba uzeti u obzir,
- standardi ponašanja koji se očekuju od članova struke,
- mehanizmi podnošenja prijave i sankcije koje treba primijeniti.

Kako bi zadržali čast i dignitet nastavničkog zanimanja i promovirali kvalitetu obrazovanja, nastavnici bi trebali proučiti temeljne etičke vrijednosti i usvojiti prikladno profesionalno ponašanje. U skladu s time, kodeks ponašanja trebao bi uključivati i dvije temeljne sastavnice:

- **etičke norme (ili vrijednosti)** koje će činiti okosnicu rada članova struke,
- na temelju ovih normi uspostaviti **standarde profesionalnog ponašanja** koji će voditi članove nastavničke struke kroz njihove svakodnevne aktivnosti u radu s različitim sudionicima, primjerice učenicima, roditeljima, kolegama i poslodavcima.

ETIČKE NORME I TEMELJNE VRIJEDNOSTI

**Promiči
univerzalne
etičke norme!**

Etičke norme (ili vrijednosti), koncepti poput integriteta, časnosti, istinoljubivosti, poštenja i poštovanja prema drugima, trebali bi činiti okosnicu rada članova nastavničke struke.

U temeljima ponašanja mnogih društvenih skupina i kultura leže slične vrijednosti; te glavne, etičke, univerzalne norme trebale bi oblikovati ponašanje nastavnika. Predstavljene su u dijagramu na suprotnoj stranici. One bi trebale služiti kao nadahnuće u razvoju niže opisanih profesionalnih standarda.

IDI NA IZVORE 2 DO 5

STANDARDI PROFESIONALNOG PONAŠANJA

Utemeljeni na etičkim normama, standardi profesionalnog ponašanja trebali bi ponuditi određene smjernice o profesionalnoj praksi koje struka očekuje od svojih članova. Oni bi trebali voditi članove struke kroz njihove svakodnevne aktivnosti u radu s različitim sudionicima, primjerice, učenicima, roditeljima, kolegama, školskim ravnateljima i upravnim tijelima.

Mogu biti „samoregulacijski“ ili „samodisciplinski“ kako bi vodili članove nastavničke struke i pomogli im utvrditi „što činiti“ i „što ne činiti“ u stvarnom životu. Primjeri se nalaze u *Tablici* na 22. i 23. stranici.

GLAVNE VRIJEDNOSTI KOJE BI KODEKS TREBAO UZETI U OBZIR

STANDARDI PROFESIONALNOG PONAŠANJA

PREMA UČENICIMA	PREMA RODITELJIMA I ZAJEDNICI
<p>Moraju poštovati učenikova prava i dignitet bez predrasuda na temelju spola, boje kože, dobi, porijekla, jezika, seksualne orijentacije, socio-ekonomske pozadine, obiteljskog statusa, vjere, fizičkih karakteristika, invaliditeta, itd.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju pokazivati naklonost ili nesklonost određenim učenicima, osobito prilikom ocjenjivanja ili ispravljanja ispita (zbog nepotizma, davanja mita, seksualne ili vjerske diskriminacije, itd.).</p> <p>—</p> <p>Ne smiju namjerno iskrivljavati ili izostavljati gradivo bitno za učenikov nastavni program.</p> <p>—</p> <p>Moraju zabraniti bilo koji oblik fizičkog, verbalnog, psihičkog ili seksualnog nasilja nad učenicima, bilo ono prinudno ili konsenzualno (osobito nasilje na temelju spola).</p> <p>—</p> <p>Ne smiju koristiti svoj profesionalni odnos s učenicima za privatne ciljeve.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju uznemiravati učenika ni na koji način (uključujući i seksualno uznemiravanje).</p> <p>—</p> <p>Ne smiju učenicima stvarati pritisak za pohađanje nastave koja se dodatno plaća.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju uzimati ilegalnu proviziju od učenika (za upis, organiziranje ispita, itd.).</p> <p>—</p> <p>Ne smiju širiti povjerljive informacije o učenicima, osim u vrlo specifičnim slučajevima, kada je to u djetetovu najboljem interesu.</p>	<p>Moraju se ponašati na način koji ne pokazuje nepoštovanje prema vrijednostima, uvjerenjima i običajima roditelja i šire zajednice.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju prihvaćati darove, usluge ili gostoljubivost koji bi mogli smanjiti njihovu sposobnost pravilne procjene.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju zloupotrebljavati svoj profesionalni položaj radi postizanja osobnih ciljeva nudeći dobra i usluge roditeljima ili zajednici.</p> <p>—</p> <p>Moraju poštovati roditeljska prava na upite, konzultacije i informacije u najboljem interesu njihove djece.</p>

KOJE BI KODEKS TREBAO UZETI U OBZIR

PREMA KOLEGAMA	PREMA POSLODAVCIMA	PREMA STRUCI
<p>Moraju se suzdržavati od umanjivanja statusa i autoriteta svojih kolega.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju kritizirati profesionalnu kompetentnost ili profesionalni ugled kolege, osim u krajnje specifičnim slučajevima (kako bi spriječili ili umanjili ozbiljnu prijetnju za život, zdravlje, sigurnost ili dobrobit osobe, uključujući i učenika).</p> <p>—</p> <p>Ne smiju umanjivati povjerenje učenika u ostale nastavnike.</p> <p>—</p> <p>Moraju rabiti prikladan jezik i ponašanje u interakciji sa svojim kolegama.</p> <p>—</p> <p>Moraju izbjegavati bilo kakav oblik ponižavanja i suzdržavati se od bilo kakvog oblika zlostavljanja (fizičkog ili drugačijeg) usmjerenog na kolege.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju seksualno zlostavljati kolegu.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju zbog nesnošljivosti ili radi stjecanja osobne koristi poduzimati nikakve korake kako bi drugi nastavnik dobio otkaz.</p>	<p>Moraju iskreno govoriti o svojim kvalifikacijama i priloženim dokumentima.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju se koristiti osobnim vezama radi dobivanja zaposlenja, unaprjeđenja ili premještaja.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju nuditi mito ili dar državnim službeniku radi dobivanja zaposlenja, unaprjeđenja ili premještaja.</p> <p>—</p> <p>Moraju smatrati poučavanje svojim glavnim zanimanjem.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju se baviti dodatnim poslom koji bi mogao pogoršati prirodu ili učinkovitost njihova poučavanja.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju neopravdano izostajati.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju povjeravati svoje nastavničke obveze osobama koje nisu nastavnici.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju ići na posao pod utjecajem alkohola ili droga.</p> <p>—</p> <p>Ne smiju oštetiti inventar i proračun škole</p> <p>—</p> <p>Ne smiju krasti školsku opremu i pribor.</p> <p>—</p> <p>Moraju se suzdržati od komentiranja povjerljivih i službenih pitanja s neovlaštenim osobama.</p>	<p>Moraju se ponašati na način koji će očuvati čast i dignitet struke.</p> <p>—</p> <p>Moraju neprestano i ustrajno težiti postizanju i zadržavanju najvišeg stupnja profesionalne kompetentnosti.</p> <p>—</p> <p>Moraju neprestano osvježavati i poboljšavati svoje profesionalno znanje.</p> <p>—</p> <p>Moraju pomagati kolegama u njihovu profesionalnom rastu dijeleći s njima ideje i informacije.</p>

Nastavnički kodeks ponašanja ne mora nužno obuhvaćati sve navedene dimenzije odjednom; dubinsko promišljanje provedeno u svakoj zemlji pomoći će kod određivanja glavnih dimenzija koje kodeks mora obuhvaćati.

Konkretno, nastavnički kodeks ponašanja trebao bi biti usmjeren na različite tipove ponašanja koji predstavljaju najveću prepreku pristupu, kvaliteti, pravednosti i etici unutar obrazovnog sektora određene zemlje.

Kodeks bi također trebao razjasniti osnovna prava nastavnika kao stručnjaka i zaposlenika te pravne temelje tih prava.

TEMELJNA PRAVA NASTAVNIKA

Temeljna prava nastavnika kao stručnjaka i zaposlenika uključuju na primjer:

- pravedno uzimanje u obzir za bilo koje radno mjesto za koje je nastavnik kvalificiran,
- pravedan tretman po stupanju na nastavničku dužnost,
- pravo na odbijanje izvršavanja bilo kakva neprofesionalnog zadatka koji nema veze s njihovim nastavničkim dužnostima,
- slobodu izražavanja mišljenja i prijedloga oko upravljanja školom,
- pravo na obavijest o postupcima evaluacije koji ih se osobno tiču te pravo izražavanja vlastitog mišljenja,
- poštivanje privatnosti njihova osobnog života,
- zaštitu od fizičkog i verbalnog nasilja.

Nadalje, kodeks bi trebao jasno odrediti mehanizme za prijavljivanje i kažnjavanje neprofesionalnog ponašanja (vidi *točku .7* na stranicama 40 do 42).

KONTROLNA LISTA

- Kodeks uzima u obzir bitne teme i pitanja.
- Kodeks je primjenjiv na svakodnevni radni život nastavnika.
- Kodeks je formuliran u specifičnim terminima.
- Kodeks obuhvaća pitanja ravnopravnosti spolova.

3. RAZVIJANJE KODEKSA

U ovom poglavlju:

- važnost planiranja razvoja kodeksa putem participativnog pristupa,
- preporuke za uključivanje nastavnika i nastavničkih sindikata.

RADNA SKUPINA

Trebalo bi osnovati radnu skupinu koja će sastaviti kodeks ili revidirati već postojeći dokument.

Ako na središnjoj razini nije poduzeta nikakva inicijativa, sudionici školskog sustava u dogovoru sa zajednicom mogu donijeti odluku o pokretanju postupka na lokalnoj razini.

SASTAVLJANJE RADNE SKUPINE

Kako bi se uvjerali da će se saslušati različita stajališta struke, istraživački tim trebao bi uključiti razne sudionike primjerice:

- officials of the education administration;
- službenike u obrazovnoj upravi,
- profesore,
- zakonske i sindikalne predstavnike,
- školske ravnatelje i upravitelje,
- nastavnike i nastavnice,
- roditeljsko-nastavničke udruge i
- učeničke odbore.

Žene i predstavnici manjina trebali bi biti dobro zastupljeni.

Trebala bi postojati dobra ravnoteža između profesora (uključujući i pravnike) i vrsnih praktičara (uključujući i stručnjake za izradu materijala).

Radna skupina trebala bi razviti detaljan plan za izradu kodeksa koji će uključivati:

- reviziju postojećih zakona i propisa koji vrijede za nastavničku struku u određenoj zemlji,
- analizu trenutnih kodeksa (uključujući bilo koji kodeks koji već postoji u određenoj zemlji),
- provedbu istraživanja, studija slučaja (primjerice kod slučajeva koji ukazuju na posebne etičke poteškoće) i izvještaja,
- angažiranje raznih sudionika i prikupljanje njihovih iskustava,
- izradu nacрта kodeksa,
- probno testiranje primjene nacрта kodeksa,
- finaliziranje kodeksa na temelju sakupljenih komentara i rezultata u pilot fazi.

Ovaj plan trebao bi jasno definirati kako će različiti sudionici na centralnoj i lokalnoj razini dijeliti odgovornost za razvijanje kodeksa te potaknuti sudioništvo na svim razinama (škola, nastavnici i zajednica).

UKLJUČIVANJE RAZNOVRSNIH SUDIONIKA

Kako bi cijelu obrazovnu zajednicu potaknula na sudjelovanje, radna skupina trebala bi primijeniti participativni pristup i poraditi na što većem uključenju:

- nastavnika i nastavničkih sindikata koji će zaista biti sposobniji i željniji primijeniti kodeks,
- školskih odbora (uključujući učenike, roditelje, itd.) koje treba poticati da i dalje ostanu uključeni u obrazovni proces.

Nastavnici i sindikati nalaze se u prvom planu!

UKLJUČIVANJE RAZNOVRSNIH SUDIONIKA

Sudjelovanje nastavnika neizostavno je kako bi se:

- pridonijelo stvarnim životnim situacijama (aktualnim problemima, problemima na školskoj razini i poteškoćama u kojima oni igraju središnju ulogu),
- iskoristilo njihovo iskustvo u osmišljavanju prikladnih normi i standarda,
- uzela u obzir razvojna priroda poučavanja (i rada ostalih sudionika školskog sustava),
- potaknulo nastavnike da razmisle o vlastitim profesionalnim prosudbama i praksi.

Konzultiranje s raznim dionicima, a osobito s nastavničkim sindikatima, može se provoditi na različite načine kao što su intervjui, fokus grupe i školski sastanci.

Treba uzeti u obzir žene i predstavnike manjina, osobito kad je riječ o najvećim problemima u svakodnevnom iskustvu djevojčica i žena u školstvu.

Premda bi neki sudionici mogli pokazati bojazan, proces izgradnje kodeksa trebao bi ići naprijed uz mogućnost njihova postupnog uključivanja.

IDI NA ALATI 2

IZRADA NACRTA I FINALIZIRANJE KODEKSA

Radna skupina trebala bi napisati nacrt kodeksa utemeljen na prikupljenim i analiziranim podacima. Ovaj nacrt trebao bi biti pušten u optjecaj unutar cijele nastavničke zajednice i šire u potrazi za komentarima.

Nastavnici i članovi školskih odbora trebali bi biti pozvani na očitovanje o nacrtu kodeksa, primjerice tijekom rasprave na radionici ili putem internetskog obrasca.

KAKO ORGANIZIRATI POVRAATNU INFORMACIJU

Sljedeća pitanja mogu pomoći kod organiziranja povratne informacije:

- Što vam se sviđa kod standarda ponašanja?
- Što vam se kod njih ne sviđa?
- Pokrivaju li ovi standardi ponašanja sve važne i relevantne elemente nastavničke uloge?
- Što nedostaje u ovim standardima?
- Uključuju li standardi neke nepotrebne elemente? Ako je tako, o čemu je riječ?

Prije finalizacije nacrt kodeksa trebao bi biti testiran u pilot fazi (primjerice tijekom lokalnih radionica), a zatim pregledan i finaliziran u skladu s rezultatima ispitivanja.

Sve u svemu, iako široko sudjelovanje zahtijeva mnogo vremena, usvajanje kodeksa trebalo bi uslijediti netom nakon finalizacije izrade nacrtu.

KONTROLNA LISTA

- Za razvijanje kodeksa omogućeni su prikladni izvori, dovoljno vremena i lokalna ekspertiza.
- Prilikom osmišljavanja kodeksa konzultirani su glavni sudionici.
- Glavni sudionici pristali su sudjelovati u procesu.
- Uloženo je mnogo truda kako bi se uskladila različita gledišta uključenih strana.
- Kodeks ne odražava samo stajalište vlade.

4. USVAJANJE KODEKSA

U ovom poglavlju:

- koraci kojima se utvrđuje da je nacrt kodeksa priznala cijela nastavnička struka,
- određivanje pravnog statusa kodeksa,
- formalno usvajanje kodeksa,
- olakšavanje svim osnovnoškolskim i srednjoškolskim nastavnicima da se pridržavaju kodeksa.

ODREĐIVANJE PRAVNOG STATUSA KODEKSA

**Uspostavi
pravni
temelj
kodeksa!**

Vlada i nastavničke organizacije trebale bi se dogovoriti oko pravnog statusa kodeksa. Status kodeksa trebao bi biti jasno određen u skladu s postojećim zakonima, propisima i direktivama koje definiraju praksu nastavničke struke.

Kodeks bi trebao biti obvezan za odbore za imenovanje i certificiranje nastavnika.

U slučaju iznimno neprofesionalnog ponašanja trebalo bi usvojiti zakon koji će odrediti pravna tijela nadležna za suđenje prekršitelju.

FORMALNO USVAJANJE KODEKSA

Službenici u ministarstvu obrazovanja te u ostalim ministarstvima i nacionalnim/državnim agencijama odgovorni za obrazovanje trebali bi službeno usvojiti kodeks i objaviti izjavu u kojoj potvrđuju da je kodeks u skladu s nacionalnim obrazovnim politikama.

Nastavničke sindikate treba potaknuti da službeno usvoje kodeks.

SLUŽBENO PRIDRŽAVANJE KODEKSA

Nastavno povjerenstvo (ako postoji) ili odbor za registriranje i certificiranje nastavnika trebalo bi od svojih članova zatražiti usvajanje kodeksa.

Svi nastavnici trebali bi potpisati primjerak kodeksa čim stupe na nastavničku dužnost.

KONTROLNA LISTA

- Implementacija kodeksa zakonski je podržana.
- Nastavnici osnovnih i srednjih škola službeno podupiru kodeks.

5. ŠIRENJE I PROMOVIRANJE KODEKSA

U ovom poglavlju:

- savjeti kako različitim sudionicima skrenuti pažnju na važnost kodeksa.
- važnost sastavljanja lako razumljivog kodeksa,
- širenje kodeksa na uredan način, putem raznih komunikacijskih kanala.

OBLIKOVANJE RAZUMLJIVOG KODEKSA

Neka kodeks bude jednostavan, bitan i praktičan alat!

Kodeks bi trebao biti jednostavan, jasan, lako čitljiv i razumljiv široj publici (uključujući praktičare i korisnike usluga); trebalo bi izbjegavati bilo kakvu dvosmislenost.

Temeljni dokument trebao bi biti koncizan i ne bi smio premašiti dvije stranice.

Popratni dokumenti mogu uključivati obrazloženja za sastavljanje kodeksa i opis kaznenih mehanizama. Oni ne bi smjeli premašivati deset stranica.

TON KODEKSA

Ton kodeksa trebao bi biti izravan u kombinaciji s:

- inspirativnim tonom, osobito kada predstavlja etičke norme koje treba usvojiti,
- preskriptivnim tonom (što bi se trebalo činiti...), osobito kada predstavlja željene standarde ponašanja, kao i primjenjive kazne,
- zabranjujućim tonom (što se ne bi smjelo činiti...), osobito kad je riječ o ozbiljnim povredama ponašanja (nasilju, seksualnom zlostavljanju, itd.).

Razumljiv i detaljan: kodeks mora biti razumljiv, specificiran i dovoljno detaljan u opisivanju kršenja profesionalnog ponašanja i odgovarajućih sankcija; trebalo bi izbjegavati bilo kakve nejasnoće.

Konkretan i praktičan: kodeks mora biti konkretan i praktičan; trebalo bi izbjegavati birokratski i pravni jezik.

Prijevod kodeksa: kodeks bi trebao biti preveden na razne jezike određene zemlje.

Kontekst kodeksa: kodeks mora odražavati kontekst mjesta u kojemu se primjenjuje i, po mogućnosti, odnositi se na različite kategorije nastavnika.

STVARANJE STRATEŠKOG KOMUNIKACIJSKOG PLANA

Strateški komunikacijski plan trebao bi odrediti:

- konkretne dokumente koji moraju biti u optjecaju (kodeks i njegovi popratni dokumenti),
- ciljeve informiranja i promidžbene kampanje,

- ciljanu publiku,
- glavne poruke koje mora prenijeti,
- potrebne komunikacijske kanale,
- detaljan raspored planiranih aktivnosti.

IDI NA ALATI 3

POKRETANJE I ŠIRENJE KODEKSA

Kodeks mora biti predstavljen na javnom događanju.

Potrebno je sazvati **sjednice o svijesti** kako bi se svi sudionici uključili u implementaciju kodeksa; sve takve sjednice moraju uključivati djevojke i žene.

Slanje **obavijesti** svim školama odličan je način kako ih potaknuti da usvoje kodeks za vlastito nastavničko osoblje, kao i za savjetovanje o daljnjim koracima.

**Olakšaj
pristup
kodeksu!**

KAKO RASPROSTRANITI KODEKS

Kodeks mora biti široko rasprostranjen:

- kroz izravnu komunikaciju (forumi, radionice, seminari itd.), putem e-pošte, interneta, biltena, tiskanih medija, televizije i/li radija,
- putem plakata koji prikazuju glavne elemente kodeksa. Oni bi trebali biti poslani i prikazani u svakoj školi u županiji, uključujući i zabačena područja.
- preko središnje, regionalne i/ili lokalne uprave,
- preko nastavničkog povjerenstva (ako postoji),
- u ustanovama za obrazovanje nastavnika ili učiteljskim akademijama,
- preko službi za inspekciju,
- školskom osoblju (osobito nastavnicima),
- nastavničkim sindikatima,
- zajednicama,
- temeljnim organizacijama i organizacijama civilnog društva.

Škole treba poticati da rasprostranjuju kodeks među širom javnosti (učenici, roditelji, zajednica).

IDI NA IZVOR 6

KONTROLNA LISTA

- Kodeks je lako razumljiv.
- Postoji dovoljno resursa za široku cirkulaciju kodeksa.
- Nastavnici osnovnih i srednjih škola znaju za kodeks.
- Javnost je također upoznata s postojanjem kodeksa.

6. UČINKOVITA PROVEDBA KODEKSA

U ovom poglavlju:

- osnivanje povjerenstva ili vijeća koje će omogućiti pravilnu provedbu kodeksa,
- primjena kodeksa,
- educiranje nastavničkog osoblja,
- podržavanje izrade dodatnih materijala i obrazovnih aktivnosti koje će pomoći u izgradnji kapaciteta različitih sudionika.

OSNIVANJE I JAČANJE NADZORNIH TIJELA

Potrebno je osnovati odbor (ili vijeće) koje će nadzirati primjenu kodeksa. On mora odražavati ravnotežu raznih sudionika kako bi različita stajališta unutar nastavničke struke dobila pravo glasa.

TKO TREBA BITI DIO NADZORNOG ODBORA?

- zaposlenici u školskoj upravi,
- predstavnici sindikata,
- roditeljsko-nastavničke udruge,
- učenički odbori.

Nadzorni odbor može biti predstavljen na nacionalnoj, provincijskoj ili regionalnoj razini.

Ondje gdje već postoji nadzorni mehanizam unutar nastavničke struke potrebno je uspostaviti nadzor nad primjenom kodeksa.

Članovi odbora koji ispituju kršenje kodeksa trebali bi biti obučeni u pogledu pravnih pitanja i disciplinarnih postupaka te opskrbljeni pravnim savjetima.

Ovisno o ozbiljnosti prekršaja potrebno je uključiti različite mehanizme:

- upravno disciplinarno tijelo (poput školskih odbora),
- interno samoregulacijsko tijelo unutar nastavničke struke,
- pravne sudove u slučaju kaznenog prekršaja.

PRIMJENA KODEKSA

Odbor (ili vijeće) treba nastavnike i školsku zajednicu opskrbiti potrebnim informacijama kako bi kodeks primijenili na svoje svakodnevne školske aktivnosti.

Školska uprava trebala bi poticati sudionike školstva da kodeks rabe kao temelj ili referentni alat za provedbu školske politike i procesa unutar škole. Potrebno je osmisliti prikladne materijale koji bi nastavnicima i zajednici pomogli shvatiti kodeks te ih informirati o mehanizmima za podnošenje prijave kao što su:

- letci,
- detaljizirani priručnici,
- pomoćni materijali,
- videomaterijali itd.

Isti mogu biti korišteni za samostalno učenje ili grupne rasprave.

EDUCIRANJE NASTAVNIKA

Potrebno je izraditi detaljan plan usmjeren na izgradnju sposobnosti u svrhu nadzora implementacije kodeksa. On bi trebao uključivati komponentu kojom se cilja na specifične sudionike unutar obrazovne struke uključujući:

- upravna tijela na razini škole, osobito školske ravnatelje i nadzornike,
- same nastavnike.

Organizirajte aktivnosti koje izgrađuju sposobnosti!

Trebalo bi jasno naznačiti ulogu programa za obučavanje nastavnika ili učiteljskih akademija u jačanju sposobnosti nastavnika da usvoje kodeks u svojoj profesionalnoj praksi.

Poučavanje kodeksa trebalo bi biti integrirano kao izborni predmet u obrazovanju budućih i trenutnih školskih upravitelja, ravnatelja, nastavnika i nadzornika.

Kodeks treba smatrati središnjim elementom poboljšanja kvalifikacija i profesionalnosti nastavnika.

Kako bi kodeks bio pravilno usvojen, obrazovni programi trebali bi pokrivati stavove, znanja i vještine koji se zahtijevaju od nastavnika i kombinirati različite pedagoške pristupe kao što su:

- izlaganja,
- grupne rasprave,
- igra uloga,
- simulacija vježbi itd.

Nastavnički sindikati trebali bi educirati svoje članove o kodeksu naglašavajući ključnu ulogu nastavnika u širenju etičkih vrijednosti u društvu.

IDI NA ALATI 4

IDI NA IZVOR 7

KONTROLNA LISTA

- Implementaciju kodeksa podržavaju tijela javne vlasti i nastavnici (ili njihovi predstavnici).
- Nema nikakvih birokratskih odugovlačenja ili pristranosti u primjeni kodeksa (intervencija lokalnih vlasti ili školskih sindikata indirektno povezanih s političkim strankama).
- Iskorišteni su svi potrebni resursi za implementaciju kodeksa.

7. PRIJAVA I SANKCIONIRANJE NEPROFESIONALNOG PONAŠANJA

U ovom poglavlju:

- smjernice za pravilno podnošenje prijave i disciplinske postupke,
- preporuke za osnivanje samostalnih predstavničkih tijela,
- raspon primjenjivih kazni.

MEHANIZMI ZA PRAVILNO PODNOŠENJE PRIJAVE

Popratni dokumenti kodeksa trebali bi jasno naznačiti koji su mehanizmi za pravilno podnošenje prijave i sankcioniranje neprofesionalnog ponašanja.

Može se otvoriti adresa elektroničke pošte ili telefonska linija za školske ravnatelje i nastavnike putem kojih bi se odgovaralo na bilo kakve upite vezane za primjenu kodeksa.

Tijela upravne vlasti obavezno bi trebala prijaviti ozbiljno neprofesionalno ponašanje (na primjer nepravilnosti na ispitima, zloupotrebu droga i seksualno zlostavljanje).

Školsku zajednicu (učenike, roditelje itd.) treba poticati da prijavljuju kršenje kodeksa.

Iznimno se preporučuje redovito praćenje i nadzor primjene kodeksa, iako je jasno da u zabačenim područjima postoje određeni izazovi.

REAGIRANJE NA PRITUŽBE

**Propisno
sankcioniraj
neprofesionalno
ponašanje!**

U sklopu odbora (ili vijeća) koji nadgleda primjenu kodeksa potrebno je osnovati zajedničko povjerenstvo koje će biti odgovorno za prikupljanje, provjeru i odgovaranje na pritužbe.

Nastavnički sindikati trebali bi sudjelovati u povjerenstvu kao članovi ili promatrači, u skladu sa statusom njihovih članova (izabranih ili imenovanih).

TKO IMA PRAVO PODNIJETI PRITUŽBU?

Svi dionici trebali bi imati pravo podnijeti pritužbu, a u to su uključeni:

- učenici,
- nastavnici,
- roditelji (ili roditeljsko-nastavničke udruge),
- školski ravnatelji,
- nenastavničko osoblje,
- članovi školskog odbora,
- tijela upravne vlasti.

Pritužbe moraju biti prosljeđene odgovarajućim dužnosnicima različitim sredstvima: pisanim putem, telefonski (telefonske linije), i/ili putem elektroničke pošte.

Sigurnost podnositelja pritužbe mora biti zajamčena, a njemu je potrebno omogućiti savjetovanje.

Pritužbe bi trebale biti razmotrene i na njih treba pravodobno odgovoriti.

Gdje god dođe do rasprave, navodnog neprofesionalnog ponašanja ili pritužbe, istraživačka jedinica, kao dio gore spomenute strukture, trebala bi:

- ispitati obje strane,
- provesti istraživanje na razini škole,
- pripremiti izvješće u kojemu će iznijeti činjenice, istražni postupak, njegova otkrića i preporuke.

Istražni postupak i rješenje trebali bi biti zabilježeni u pisanom obliku.

PREPORUKE ILO-A/UNESCO-A O STATUSU NASTAVNIKA, 1966.

50. Svaki nastavnik treba dobiti pravednu zaštitu u bilo kojem stadiju nekog disciplinskog postupka, a osobito:

- a. pravo na pismenu obavijest o optužbama protiv njega,
- b. pravo na uvid u sve dokaze u slučaju,
- c. pravo da se sam brani ili sam izabere branitelja te da ima dovoljno vremena za pripremanje svoje obrane,
- d. pravo da pisanim putem bude obaviješten o donesenim odlukama i razlozima za to,
- e. pravo na žalbu jasno naznačenim i ovlaštenim vlastima ili tijelima.

Izvor: International Labour Organization, ILO, 1966.

Cijeli tekst dostupan je na: www.unesco.org/education/pdf/TEACHE_E.PDF.

PRIMJENA RAZLIČITIH SANKCIJA

Kodeks ponašanja učinkovit je samo ako je popraćen odgovarajućim kaznama. Kako bi se kodeks učinkovito implementirao, potrebno je što prikladnije naznačiti njegovo kršenje. Jasne kazne trebalo bi izdavati zajedničko povjerenstvo.

KAKVE SE SANKCIJE MOGU PRIMIJENITI?

Ovisno o težini prekršaja potrebno je osmisliti sljedeći raspon sankcija:

- disciplinski postupak (primjerice upozorenje, ukor, globa ili premještaj),
- brisanje iz nastavničkog registra,
- povratak na radno mjesto, u slučaju odbacivanja optužbe.

Žrtvama je potrebno priznati štetu te je u potpunosti nadoknaditi.

Poduzete sankcije trebalo bi objaviti u javnosti.

U slučaju sumnjive presude, trebalo bi omogućiti žalbeni postupak.

Trebalo bi osmisliti i usvojiti bazu podataka s reperkusijama za kršenje kodeksa i korektivnim mjerama.

[IDI NA IZVOR 8](#)

KONTROLNA LISTA

- Kodeks se smatra učinkovitim.
- Kodeks može upućivati na pravne postupke.
- Šira javnost poznaje postupke podnošenja pritužbe (ili je barem upoznata s njima).
- Tužitelji se ne boje podnijeti pritužbu.
- Primjenjuju se prikladne i dovoljne sankcije.

8. REVIZIJA KODEKSA I VREDNOVANJE NJEGOVA UČINKA

U ovom poglavlju:

- redovita revizija kodeksa,
- vrednovanje učinka kodeksa,
- razni pristupi nadzoru njegove valjane primjene,
- mehanizmi samoprocjene: upitnik.

REDOVITA REVIZIJA SADRŽAJA KODEKSA

Potrebna je redovita revizija kako bi se kodeks aktualizirao.

Kodeks bi povremeno (svakih tri do pet godina) trebalo pregledati i prepraviti kako bi se uvjerali da:

- je relevantan,
- se bavi temeljnim pitanjima unutar sustava,
- je u skladu s trenutnim zakonskim načelima i zakonodavnim aktima,
- ga je obrazovna struka adekvatno usvojila.

**Udahni
život u
kodeks!**

Novi participativni postupak, sličan ovom gore navedenom, trebao bi biti pokrenut u sklopu ove revizije.

KLJUČNA PITANJA ZA POSTUPAK REVIZIJE

Postupak revizije može se usmjeriti na pitanja kao što su:

- Do koje se mjere kodeks pravilno odražava na trenutnu etiku struke?
- Jesu li koncepti i poruke dovoljno jasni?
- Je li jezik pravilan?
- Na temelju gore navedenoga koje biste promjene u kodeksu predložili?

Revidirana verzija kodeksa trebala bi biti široko rasprostranjena (vidi *Poglavlje 5.* na strateškom komunikacijskom planu, od 32. do 33. stranice).

VREDNOVANJE PRIMJENE KODEKSA

Odbor (ili vijeće) koji je odgovoran za njegov nadzor trebao bi pokrenuti redovitu i detaljnu analizu konkretne implementacije kodeksa ponašanja te je iskoristiti kako bi identificirala područja za mogući napredak.

Preciznije rečeno, trebao bi prikupiti podatke o:

- broju razdijeljenih kopija,
- broju nastavnika koji su potpisali kodeks,
- postojanju obrazovnih modula za nastavnike koji se bave kodeksom,
- broju i vrsti zaprimljenih pritužbi,

- broju istraga provedenih na razini škole,
- broju i vrsti primijenjenih sankcija.

Odbor bi povremeno mogao obaviti posjet školama kako bi ocijenio opseg provedbe kodeksa *in situ* i objaviti priče o uspjehu koje naglašavaju pozitivan učinak kodeksa.

Odbor bi trebao objaviti i distribuirati godišnji izvještaj na temelju ovih saznanja.

MEHANIZMI PROCJENE SUDJELOVANJA: UPITNIK

Mehanizmi procjene sudjelovanja mogu omogućiti objektivnu procjenu implementacije kodeksa i potaknuti građane da preuzmu inicijativu u njegovoj primjeni. Moguće ih je razviti i na lokalnoj razini.

UPITNIK O PROCJENI SUDJELOVANJA

Korisno je sastaviti kratak upitnik s pitanjima o implementaciji kodeksa i suglasnosti s njegovim zahtjevima.

Upitnik bi se trebao fokusirati na sljedeće aspekte:

- jesu li na lokalnoj ili školskoj razini omogućene konzultacije,
- imaju li svi sudionici pristup kodeksu,
- je li kodeks koristan u rješavanju etičkih problema i poteškoća,
- provode li se edukativne aktivnosti o kodeksu,
- postoji li znanje o postupcima ulaganja žalbi,
- kakvi su dojmovi o učinku kodeksa.

Upitnik se može primijeniti na razne sudionike, odabrane nasumce, kao što su zaposlenici u obrazovanju, osnovnoškolski i srednjoškolski nastavnici, učenici i roditelji.

U slučaju nepotpune usklađenosti ili potpune neusklađenosti s kodeksom preporučuje se provesti mjere koje će smanjiti i/ili ispraviti nepravilnosti te o njima raspraviti sa školskim vlastima.

IDI NA ALATI 5 I 6

KONTROLNA LISTA

- Revidirana verzija kodeksa dostupna je svim sudionicima.
- Izvještaji o procjeni implementacije kodeksa javno su objavljeni.
- Dostupni su izvještaji o istrazi slučajeva kršenja kodeksa.

GLAVNI KORACI U RAZVOJU ILI REVIZIJI KODEKSA

IZAZOVI POTICAJNE OKOLINE

Kodeks bi trebao biti osmišljen u pozitivnoj i poticajnoj okolini gdje može cvasti i biti učinkovito implementiran.

Vlade bi trebale razviti okvir i sustav poticaja koji omogućuju valjani razvoj i upotrebu kodeksa na različitim razinama.

Trebale bi razmotriti čimbenike koji omogućuju uspješnu primjenu kodeksa, konkretno:

- kako promovirati etička načela u javnom sektoru,
- kako potaknuti raspravu o načinima za poboljšanje strukture karijere obrazovnog osoblja, uključujući osvrt na povećanje plaća, osobito kada one ne omogućuju pristojan životni standard,
- kako postići da odjel za upravljanje osobljem što brže, učinkovitije i pravednije odgovori na molbe za promjenu i unaprjeđenjem,
- kako poboljšati uvjete rada u školi kao što su popravak školskih zgrada, opskrba boljom opremom, promicanje timskog rada i rješavanje školskog nasilja koje se loše može odraziti na ponašanje nastavnika,
- kako razviti nove motivacijske mehanizme u suradnji s nastavničkim udrugama i sindikatima.

Pridržavanje nastavničkog kodeksa ponašanja može uvelike pridonijeti pozitivnijem obrazovnom okruženju, čime izravno utječe i na kvalitetu obrazovanja.

Kodeks će također pripomoći u postizanju ciljeva sveukupnoga obrazovnog sustava promoviranjem ćudoređa, a samim time i olakšavanjem poučavanja i učenja univerzalnih vrijednosti.

mula - L l - a - lu - lo - le - li
al - d - ul - el - il
luna - N n - na - no - nu
an - on - un - en - in
nido - D d - da - du - de
parte - T t - ta - to - tu
casa - C c - ca - co - cu
banana - B b - ba - bo
piña - P p - pa - po - pu
va - va - va - vo - vi

d l b

m n c

b t p
s-a-u-e-i-o

Aa-Uu-Ee-Oo-Ii
mama M-mi-mi
ma-mo-mu-me
am-om-um-em
papa P-p
pa-po-pu-pe-pi
sopa S-s
so-sa-so-su-se-si
os-as-us-es-is

2. DIO IZVORI

IZVOR 1.

RJEČNIK POJMOVA

Kodeks ponašanja: pisani dokument koji sastavljaju tijela javne vlasti ili strukovne udruge i koji sadrži skup prihvaćenih etičkih normi (ili vrijednosti) i profesionalnih standarda kojima svi članovi struke moraju težiti.

Etičke norme (ili vrijednosti): skup uvjerenja kao što su časnost, istinoljubivost, poštenje, poštovanje prema drugima itd. koji moraju činiti okosnicu rada članova nastavničke struke. Oni trebaju služiti kao nadahnuće za razvoj profesionalnih standarda.

Roditelj: termin kojim se označavaju biološki roditelji i zakonski skrbnici.

Profesionalno ponašanje: proizlazi iz razine nastavnikova znanja i sposobnosti da to znanje dijeli s učenicima na sadržajan, informativan, respektabilan, organiziran i etičan način, pridržavajući se standarda naznačenih u nastavničkom kodeksu ponašanja.

Neprofesionalno ponašanje: odnosi se na ponašanje koje krši standarde i kvalitetu ponašanja koji su naznačeni u zakonskim odredbama i nastavničkim kodeksima ponašanja.

Učitelj: ovaj termin koristi se u označavanju polaznika osnovne i srednje razine školovanja.

Standardi profesionalnog ponašanja: iznimno specifičan vodič o profesionalnoj praksi koju struka očekuje od svojih članova. Ovi standardi trebali bi usmjeravati članove struke u njihovim svakodnevnim aktivnostima prilikom rada s različitim sudionicima kao što su učenici, roditelji, kolege, školski ravnatelji, upravna tijela itd.

Nastavnik: ovaj termin koristi se za označavanje službeno registriranog nastavnika, bilo od strane ministarstva nadležnog obrazovanja ili nastavničkog vijeća, ili nastavnika koji nije službeno registriran, ali predaje u razredima (na primjer učitelji u zajednici).

IZVOR 2. KODEKS PROFESIONALNE ETIKE ZA NASTAVNIKE, INDIJA

Dolje navedeni Kodeks profesionalne etike za nastavnike sastavila je Sveindijska udruga osnovnoškolskih nastavnika (AITPF). Njegova struktura i sadržaj mogu poslužiti kao izvor inspiracije ili ideja prilikom izrade kodeksa za vlastitu zemlju.

Kvaliteta obrazovanja, osobito na osnovnoškolskoj razini, u našoj je zemlji niska zbog mnogo čimbenika. Napredak u kvaliteti školstva pitanje je kojim se ozbiljno treba pozabaviti. U društvu vrijedi uvriježeno mišljenje da je nastavnik uvelike odgovoran za nisku kvalitetu školstva. Kao posljedica toga status i dignitet nastavnika u našem društvu postojano opadaju u posljednjih nekoliko desetljeća, iako su nekoć davno bili na vrlo visokoj razini.

Umanjeni status i dignitet nastavnika predstavlja iznimno ozbiljan problem. Sveindijska udruga osnovnoškolskih nastavnika nastoji podići status i dignitet nastavničke radne snage, osobito na osnovnoj i višoj osnovnoškolskoj razini. Nastavnici imaju odgovornost uliti povjerenje šire javnosti u kvalitetu usluge koju pružaju obrazujući njihovu djecu. Pojedinaac koji stupi u nastavničko zanimanje preuzima na sebe obvezu ponašanja u skladu s najvišim standardima moralnog ponašanja. Za njega/nju iznimno je važno težiti izvrsnoj izvedbi na radnome mjestu.

Svako zanimanje ima određene vrijednosti i etiku. Nastavničko zanimanje također ima svoju etiku. Pridržavanje ove profesionalne etike može znatno pridonijeti povišenju njihova statusa i samopouzdanja te rastu poštovanja prema ovom zanimanju u društvu. Nastavnici imaju odgovornost dosezanja i predstavljanja najvišeg stupnja etičkog ponašanja među učenicima, roditeljima/skrbnicima, društvu, svojoj struci, kolegama, upravi, administraciji i profesionalnim organizacijama.

A. NASTAVNIK U ODNOSU PREMA UČENICIMA

Nastavnici bi trebali:

- poštovati i osigurati prava sve djece sadržana u UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta (1989.), osobito ona prava koja se odnose na obrazovanje,
- uvijek težiti njegovanju intelektualnog, socijalnog i moralnog rasta svojih učenika,

- prema svim se učenicima odnositi s ljubavlju i brižnošću te biti pravedni i nepristrani prema svima bez obzira na kastu, vjeroispovijest, spol, status, religiju, jezik i mjesto rođenja,
- ne širiti informacije povjerljive prirode koje pripadaju učenicima osim njihovim roditeljima ili onima koji imaju zakonsko pravo znati za njih,
- ne iskorištavati povlašten odnos sa svojim učenicima,
- poštovati moralna i vjerska uvjerenja svojih učenika,
- poduzeti sve moguće korake kako bi zaštitili svoje učenike od seksualnog napastovanja ili zaraze HIV-om ili sidom,
- postaviti standard odijevanja i ponašanja koji će učenicima služiti kao primjer.

B. NASTAVNIK U ODNOSU PREMA RODITELJIMA/SKRBNICIMA

Nastavnici bi trebali:

- priznati roditeljima pravo na informiranje o napretku svojega djeteta,
- uspostaviti i zadržati srdačan odnos s roditeljima i tražiti njihovu suradnju u poboljšanju ishoda učenja njihovih štíćenika i poboljšanju poslovanja škole,
- suzdržati se od radnji koje bi mogle potkopati učenikovo povjerenje u njegove roditelje ili skrbnike.

C. NASTAVNIK U ODNOSU PREMA DRUŠTVU

Nastavnici bi trebali:

- nastojati razumjeti društvene probleme i sudjelovati u akcijama usmjerenima prema rješavanju problema,
- suzdržati se od sudjelovanja u aktivnostima koje imaju tendenciju širenja osjećaja mržnje među različitim zajednicama te vjerskim i jezičnim skupinama,
- biti odani školi, zajednici, državi i naciji,
- usaditi poželjne ljudske vrijednosti u svoje učenike,
- njegovati nacionalno zajedništvo i
- poticati učenike da se drže svojih fundamentalnih dužnosti koje propisuje Ustav.

D. NASTAVNIK U ODNOSU PREMA STRUCI I KOLEGAMA

Nastavnici bi trebali:

- pridobiti povjerenje javnosti pružanjem kvalitetnog obrazovanja svim učenicima,
- redovito osvježavati znanje u svojem području i usavršavati svoje vještine poučavanja,
- razviti smisao za profesionalnost,
- uvijek se učinkovito pridržavati kurikuluma, temeljito se pripremajući za lekciju o kojoj trebaju držati predavanje,
- suzdržavati se od ponižavajućih izjava o kolegama, osobito u prisutnosti učenika, drugih nastavnika, službenika ili roditelja,
- surađivati s vodstvom ustanove i kolegama unutar i izvan nje oko školskih i izvanškolskih aktivnosti,
- poticati kolegijalnost poštivanjem profesionalnih stajališta i mišljenja svojih kolega,
- čuvati i promicati interese i dobrobit svojih kolega,
- imati pozitivan stav o nastavničkoj struci,
- postupati s drugim članovima nastavničke struke onako kako žele da se s njima postupa te se suzdržavati od podnošenja neosnovanih optužbi protiv svojih kolega.

E. NASTAVNIK U ODNOSU PREMA UPRAVI

Nastavnici bi trebali:

- biti upoznati sa svojim zakonskim i administrativnim pravima te vlastitim odgovornostima naspram uprave,
- provoditi naredbe upravnog osoblja te imati pravo preispitivati te naredbe putem jasno određenih postupaka i sredstava,
- razviti međusobno poštovanje i povjerenje na temelju vlastitih profesionalnih aktivnosti i učinaka.

F. NASTAVNIK U ODNOSU PREMA NASTAVNIČKIM UDRUGAMA

Nastavnici bi trebali:

- postati članovima nastavničkih udruga na državnoj/nacionalnoj/ međunarodnoj razini. Svatko od njih trebao bi ovo smatrati svojom profesionalnom dužnošću,
- sudjelovati u aktivnostima koje organizira nastavnička udruga radi vlastita profesionalnog rasta, jačanja udruge te njezina jedinstva i solidarnosti,
- iznositi konstruktivnu kritiku o aktivnostima udruge:
- promicati promjene unutar nastavničke udruge radi njezina razvoja.

Izvor: Sveindijska udruga osnovnoškolskih nastavnika (AITPF).

IZVOR 3. KODEKS PROFESIONALNE ETIKE, JUŽNA AFRIKA

Dolje navedeni Kodeks profesionalne etike sastavilo je Južnoafričko vijeće nastavnika. Njegova struktura i sadržaj mogu poslužiti kao izvor inspiracije ili ideja prilikom izrade kodeksa za vlastitu zemlju.

DEFINICIJE

U ovom Kodeksu, osim ako kontekst ne upućuje na drugačije odredbe, bilo koja riječ ili fraza definirana aktom Južnoafričkog vijeća nastavnika iz 2000. ima sljedeće značenje:

- „**kodeks**“ označava Kodeks profesionalne etike Južnoafričkog vijeća nastavnika,
- „**vijeće**“ označava Južnoafričko vijeće nastavnika,
- „**nastavnik**“ označava bilo kojeg nastavnika kojega je Vijeće trajno ili privremeno imenovalo,
- „**učenik**“ označava polaznika bilo koje predškolske ustanove, škole, ustanove za daljnje obrazovanje i obuku ili obrazovnog centra za odrasle,
- „**roditelj**“ označava:
 - svakoga učenikova biološkog roditelja ili skrbnika,
 - svaku osobu koja ima zakonsko skrbništvo nad učenikom,
 - svaku osobu koja se obveže ispunjavati dužnosti osoba navedenih u člancima (a) ili (b) oko učenikova školskog obrazovanja.

OPĆENITO

Nastavnici koje je Južnoafričko vijeće nastavnika trajno ili privremeno imenovalo:

- priznaju plemeniti cilj svoje struke u obrazovanju i obučavanju učenika naše zemlje,
- priznaju da stav, predanost, samodisciplina, ideali, obuka i ponašanje nastavničke struke određuju kvalitetu obrazovanja u ovoj zemlji,
- priznaju, podržavaju i promiču temeljna ljudska prava, određena Ustavom Južne Afrike,
- obvezuju se obnašati svoje profesionalne dužnosti na najbolji mogući način i ponašati se u skladu s idealima svoje struke, naznačenima u ovom Kodeksu,
- ponašaju se na prikladan i doličan način kako njihovo ponašanje ne bi narušilo ugled nastavničkog zanimanja.

NASTAVNIK I UČENIK

Nastavnik:

- poštuje dignitet, uvjerenja i ustavna prava učenika, osobito djece, koja uključuju pravo na privatnost i povjerljivost,
- priznaje jedinstvenost, individualnost i specifične potrebe svakog učenika, usmjeravajući ih i ohrabrujući da ostvare vlastite potencijale,
- nastoji osposobiti učenike da razviju skup vrijednosti koja su u skladu s temeljnim pravima sadržanima u Ustavu Južne Afrike,
- pokazuje autoritet sa suosjećanjem,
- izbjegava bilo kakav oblik ponižavanja te se suzdržava od bilo kakvog oblika maltretiranja, fizičkog ili psihičkog,
- suzdržava se od neprikladnog fizičkog kontakta s učenicima,
- promiče ravnopravnost spolova,
- suzdržava se od bilo kakvog oblika seksualnog zlostavljanja učenika (fizičkog ili nekog drugog),
- suzdržava se od bilo kakvog oblika seksualne veze s učenicima škole,
- koristi prikladan jezik i ponašanje u svojoj interakciji s učenicima te se ponaša na način koji u učenicima budi poštovanje,
- poduzima razumne korake kako bi osigurao učenikovu sigurnost,
- ne zloupotrebljava svoj položaj za financijske, političke ili osobne prohibitke,
- nije nemaran ili lijen u obavljanju svojih profesionalnih dužnosti,
- priznaje učenike partnerima u obrazovanju kad je to prikladno.

NASTAVNIK I RODITELJ

Kad je to prikladno nastavnik:

- priznaje roditelje partnerima u obrazovanju i promiče harmoničan odnos s njima,
- čini sve u svojoj moći da roditelji budu primjerenom obaviješteni o dobroti i napretku učenika.

NASTAVNIK I ZAJEDNICA

Nastavnik:

- priznaje da obrazovna ustanova služi zajednici, stoga spremno prihvaća različite običaje, kodekse i uvjerenja unutar zajednice,
- ponaša se na način koji ne pokazuje nepoštovanje prema vrijednostima, običajima i normama zajednice.

NASTAVNIK I KOLEGE

Nastavnik:

- suzdržava se od umanjivanja statusa i autoriteta svojih kolega,
- poštuje različite odgovornosti dodijeljene kolegama i autoritet koji iz njih proizlazi kako bi olakšao poslovanje obrazovne ustanove,
- na prikladan način nastoji riješiti probleme profesionalne nekompetentnosti ili neprofesionalnog ponašanja,
- promiče ravnopravnost spolova i suzdržava se od seksualnog zlostavljanja svojih kolega (fizičkog ili nekog drugog),
- koristi prikladan jezik i ponašanje u interakciji sa svojim kolegama,
- izbjegava bilo koji oblik ponižavanja i suzdržava se od bilo kojeg oblika maltretiranja svojih kolega (fizičkog ili nekog drugog).

NASTAVNIK I STRUKA

Nastavnik:

- priznaje da vlastite profesionalne dužnosti treba obnašati unutar konteksta koji zahtijeva suradnju i potporu njegovih kolega,
- ponaša se na način koji uzdiže dignitet i status nastavničke struke te ne ruši njezin ugled,
- drži korak s obrazovnim trendovima i razvojem,
- promiče postojani razvoj nastavničke struke,
- priznaje vlastitu profesionalnu obvezu obrazovanja i uvođenja u profesiju novih članova nastavničke struke.

NASTAVNIK I POSLODAVAC

Nastavnik:

- priznaje poslodavca partnerom u obrazovanju,
- prihvaća odgovornosti i ovlasti koje su poslodavcu zakonski dodijeljene i daje sve od sebe kako bi služio svom poslodavcu,
- suzdržava se od komentiranja povjerljivih i službenih poslova s neovlaštenim osobama.

NASTAVNIK I VIJEĆE

Nastavnik:

- trudi se upoznati sebe i svoje kolege s odredbama Kodeksa,
- pridržava se odredbi Kodeksa,
- daje Vijeću sve relevantne informacije,
- obavještava Vijeće i/ili relevantne vlasti o navodnom ili očitom kršenju Kodeksa o kojemu ima saznanja,
- surađuje s Vijećem na najbolji mogući način,
- prihvaća postupke i zahtjeve Vijeća u koje su uključeni postupci registracije, disciplinski postupci i plaćanje obveznih naknada te ih se pridržava.

Izvor: Južnoafričko vijeće nastavnika.

IZVOR 4. KODEKS PROFESIONALNOSTI I PONAŠANJA, ŠKOTSKA (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Dolje navedeni Kodeks profesionalne etike sastavilo je Generalno nastavničko vijeće (GTC) Škotske. Njegova struktura i sadržaj mogu poslužiti kao izvor inspiracije ili ideja prilikom izrade kodeksa za vlastitu zemlju.

1. PROFESIONALNOST I ZADRŽAVANJE POVJERENJA U STRUKU

Kao registrirani nastavnik:

- Trebali biste biti upoznati s ključnim principima sadržanima u Profesionalnim standardima, kodeksima i smjernicama koje je objavilo Vijeće, uključujući i njihove povremene revizije i reizdanja te ih se pridržavati.
- Morate se držati prikladnih profesionalnih granica, izbjegavati neprikladne kontakte ili veze s učenicima te poštovati osebujno povjerenje koje kao nastavnik uživete.
- Trebali biste izbjegavati situacije u učionici i izvan nje kojima bi se prekršio kazneni zakon ili koje bi dovele u pitanje vašu podobnost za nastavničko zanimanje.
- Morate se pridržavati standarda osobnog i profesionalnog ponašanja, poštenja i integriteta kako bi javnost imala povjerenje u vas kao nastavnika i u nastavničku struku.
- Uvijek biste trebali biti poštenu i precizni u davanju profesionalnih informacija o kolegama ili samome sebi, osobito prilikom prijave na radna mjesta ili u vlastitom radu s Vijećem i poslodavcima.

Trebali biste uvijek biti svjesni činjenice da kao nastavnik predstavljate uzor učenicima.

2. PROFESIONALNE ODGOVORNOSTI PREMA UČENICIMA

Kao registrirani nastavnik:

- Morate sa svim učenicima postupati jednako, pošteno i s poštovanjem, u skladu sa zakonom i bez diskriminacije.
- S osjetljivim osobnim informacijama o učenicima morate postupati s poštovanjem i povjerljivošću i ne otkrivati ih, osim ako to zahtijeva vaš poslodavac ili zakon.

- Morate biti istinoljubivi, pošteni i pravedni u odnosu na informacije o učenicima koje prenosite.
- Trebali biste težiti predstavljanju pozitivnog uzora svojim učenicima te svakog učenika motivirati i inspirirati da ispuni svoj puni potencijal.
- Trebali biste osvježavati svoje znanje, razumijevanje, provedbu i pridržavanje procedure za zaštitu djece koja se trenutno primjenjuje na vašemu radnome mjestu.
- Trebali biste upozoriti na svako sumnjivo ponašanje svojih kolega u odnosu na zaštitu djece, pridržavajući se prikladne procedure.

3. PROFESIONALNA KOMPETENCIJA

Kao redovni nastavnik:

- Trebali biste održavati i razvijati svoju profesionalnu praksu kako biste i dalje ispunjavali uvjete Standarda za izbor u redovno zvanje:
 - profesionalno znanje i razumijevanje,
 - profesionalne vještine i sposobnosti,
 - profesionalne vrijednosti i osobnu predanost.
- Trebali biste osvježavati i razvijati svoja znanja i vještine kroz kontinuirani profesionalni razvoj i očuvanje dobre radne prakse.

4. PROFESIONALNOST PREMA KOLEGAMA I RODITELJIMA

Kao registrirani nastavnik:

- Trebali biste na kolegijalan i suradnički način raditi s kolegama i članovima drugih relevantnih zanimanja.
- Sa svim kolegama trebate postupati pravedno i s poštovanjem, bez diskriminacije.
- Ne biste smjeli iznositi zlobne i neutemeljene kritike ili optužbe protiv kolega koje bi mogle umanjiti njihovu profesionalnost ili profesionalne procjene koje donose.
- Trebali biste promicati dobar odnos između doma i škole poštujući ulogu roditelja u obrazovanju njihove djece.

Izvor: Generalno nastavničko vijeće Škotske

Cijeli tekst dostupan je na:

www.gtcs.org.uk/nmsruntime/saveasdialog.aspx?IID=3386&slD=4912

IZVOR 5. ETIČKI KODEKS I NAČELA PROFESIONALNOG PONAŠANJA ZA OBRAZOVNU STRUKU U FLORIDI (SAD)

Dolje navedeni Kodeks profesionalne etike sastavio je Floridski odsjek za obrazovanje (SAD). Njegova struktura i sadržaj mogu poslužiti kao izvor inspiracije ili ideja prilikom izrade kodeksa za vlastitu zemlju.

6B-1.001 ETIČKI KODEKS OBRAZOVNE STRUKE U FLORIDI

- Nastavnik cijeni vrijednost i dignitet svake osobe, potragu za istinom, predanost izvrsnosti, stjecanje znanja i njegovanje demokratskog građanstva. Sloboda učenja i poučavanja te jamstvo jednakih prilika za sve temelj su za postizanje ovih standarda.
- Nastavnikova primarna profesionalna briga uvijek će biti usmjerena na učenika i razvoj učenikovih potencijala. Stoga će nastavnik težiti profesionalnom rastu i nastojati primjenjivati najbolje profesionalne procjene i integritet.
- Imajući u vidu važnost očuvanja poštovanja i povjerenja svojih kolega, učenika, roditelja i ostalih članova zajednice, nastavnik teži postizanju i zadržavanju najvišeg stupnja etičnog ponašanja.

6B – 1.006 NAČELA PROFESIONALNOG PONAŠANJA ZA OBRAZOVNU STRUKU U FLORIDI

- Naredno disciplinsko pravilo treba ući u sastav Načela profesionalnog ponašanja za obrazovnu struku u Floridi.
- Kršenjem bilo kojega od ovih načela pojedinac se kažnjava oduzimanjem licencije nastavnika, suspenzijom s nastavničkog mjesta ili drugom zakonski propisanom kaznom.

- Obveza prema učeniku od pojedinca zahtijeva da:
 - ulaže razumne napore da zaštiti učenika od uvjeta koji štete njegovu učenju i/ili učenikovu mentalnom i/ili fizičkom zdravlju i/ili sigurnosti,
 - neopravdano ne zadržava učenika od samostalnih aktivnosti u želji za učenjem,
 - neopravdano ne odbija učeniku pristup različitim stajalištima,
 - namjerno ne krije ili iskrivljuje gradivo bitno za učenikov akademski program,
 - namjerno ne izlaže učenika nepotrebnom sramoćenju ili poniženju,
 - namjerno ne krši ili uskraćuje učeniku njegova zakonska prava,
 - ne uznemiruje ili diskriminira nijednog učenika na temelju rase, boje kože, vjere, spola, dobi, nacionalne ili etničke pripadnosti, političkih uvjerenja, bračnog statusa, hendikepa, seksualne orijentacije ili socijalne i obiteljske pozadine te poduzima razumne mjere kako bi svakog učenika zaštitio od uznemiravanja ili diskriminacije,
 - ne iskorištava odnos s učenikom radi ostvarivanja osobnog probitka ili koristi,
 - čuva povjerljive osobne informacije koje je saznao tijekom pružanja profesionalne usluge, osim ako njihovo otkrivanje služi profesionalnoj svrsi ili to zahtijeva zakon.

- Obveza prema javnosti od pojedinca zahtijeva da:
 - poduzima razumne mjere opreza kako bi razlikovao osobna stajališta od onih obrazovne institucije ili organizacije s kojom je povezan,
 - namjerno ne iskrivljuje ili lažno predstavlja činjenice obrazovne prirode u izravnom ili neizravnom javnom nastupu,
 - ne rabi povlastice obrazovne ustanove radi ostvarivanja vlastitog dobitka ili koristi,
 - ne prihvaća zahvalnost, dar ili uslugu koji bi mogli utjecati na njegovu profesionalnu prosudbu,
 - ne nudi zahvalnost, dar ili uslugu radi ostvarivanja posebne koristi.

- Obveza prema obrazovnoj struci od pojedinca zahtijeva da:
 - zadrži poštenje u svim profesionalnim situacijama,
 - ne uskraćuje kolegi profesionalnu korist, prednost ili sudjelovanje u bilo kojoj profesionalnoj organizaciji na temelju rase, boje kože, vjere, spola, dobi, nacionalne ili etničke pripadnosti, političkih uvjerenja, bračnog statusa, hendikepa ili socijalne i obiteljske pozadine,
 - se ne upliće u kolegino ostvarivanje političkih ili građanskih prava i odgovornosti,
 - ne pribjegava uznemiravanju ili diskriminatornom ponašanju koje neopravdano ometa pojedinca u obavljanju profesionalnih ili radnih odgovornosti, propisanim obrazovnim postupcima ili stvara neprijateljsku, zastrašujuću, uvredljivu, pogrdnu ili ugnjetavačku okolinu te poduzima razumne mjere kako bi svaki pojedinac bio zaštićen od takvog uznemiravanja ili diskriminacije,

- namjerno ne iznosi zlonamjerne ili lažne izjave o kolegi,
- se ne koristi sredstvima prinude niti obećava poseban tretman sa svrhom utjecanja na profesionalne prosudbe kolega,
- ne predstavlja lažno vlastite profesionalne kvalifikacije,
- ne prilaže krivotvorene informacije ili dokumente povezane s vlastitom profesionalnom aktivnošću,
- ne daje lažne izjave i ne odbija iznijeti materijalne činjenice u vlastitoj ili tuđoj prijavi za radno mjesto,
- ne prikriva informacije od potencijalnog posloprimca i ne predstavlja pogrešno zadatke ili uvjete zaposlenja,
- na zahtjev licencirane osobe izdaje pisanu izjavu o posebnim razlozima za preporuke vezane uz povećanje radnog opsega, bitne promjene u zaposlenju ili prekidanje radnog odnosa,
- ne potpomaže ulazak ili ostanak u profesiji bilo koje osobe koja nije kvalificirana u skladu s ovim Načelima profesionalnog ponašanja za obrazovnu struku u Floridi te ostalim primjenjivim statutima Floride i Državnim odborom za obrazovna pravila,
- unutar 48 sati samostalno prijavi odgovarajućim vlastima (ovisno o okrugu) uhićenja / optužbe vezane uz zlostavljanje djece ili prodaju i/ili posjedovanje nedozvoljenih supstancija. Takva obavijest neće se smatrati priznanjem krivnje niti će biti iskorištena u bilo kakvom građanskom ili kaznenom, upravnom ili sudskom, istražnom ili arbitražnom postupku. Nadalje, samostalno će prijaviti bilo kakvu okrivljujuću presudu, uvjetnu osudu, slanje na popravni program, ulaganje žalbe na okrivljujuću presudu ili Nolo contendere (odbijam odgovoriti) za bilo koji kazneni prekršaj osim manjeg prometnog prekršaja unutar 48 sati nakon konačne presude. Školski će okruzi sa zapečaćenim i zatvorenim dosjeima, otkrivenima u sklopu ovog pravila, postupati u skladu s odredbom povjerljivosti u člancima 943.0585 (4) (c) i 943.059 (4) (c) Statuta Floride,
- prijaviti će odgovarajućim vlastima bilo kakav poznati navod o povredi Školskog kodeksa Floride ili Državnog odbora za obrazovna pravila, kao što je utvrđeno u članku 1012.795 (1) Statuta Floride,
- neće poduzimati mjere odmazde protiv pojedinca koji je prijavio bilo kakve navode o povredi Školskog kodeksa Floride ili Državnog odbora za obrazovna pravila, kao što je utvrđeno u članku 1012.795 (1) Statuta Floride,
- pridržavat će se uvjeta odredbe Odbora za obrazovnu praksu,
- kao nadzorni upravitelj surađivat će s Odborom za obrazovnu praksu u nadgledanju uvjetne kazne zaposlenika.

Izvor: Floridski odjel za obrazovanje

Cijeli tekst dostupan je na: www.fldoe.org/estandards/code_of_ethics.asp

IZVOR 6. PLAKAT S ETIČKIM KODEKSOM ZA REGISTRIRANE NASTAVNIKE, NOVI ZELAND

Ovaj plakat pripremljeno je Novozelandsko nastavničko vijeće s ciljem širenja glavnih elemenata njegova Etičkog kodeksa za registrirane nastavnike. Pozivamo vas da razmislite o izgledu ovog plakata (struktura, boje, itd.) kada budete pripremali objavljivanje kodeksa svoje zemlje.

ETIČKI KODEKS ZA REGISTRIRANE NASTAVNIKE

Registrirani nastavnici u Novom Zelandu moraju se pridržavati najviših standarda u području profesionalne etike, ponašanja uopće vani škole kao nastavnici i učitelji, u obitelji i drugim okolnostima, vani škole ili izvan škole.

Ovaj kodeks je profesionalni standard nastavnika u Novom Zelandu i obuhvaća nastavnike i učitelje u školama, vani škole i u drugim okolnostima, vani škole ili izvan škole.

Profesionalna etika nastavnika obuhvaća sve aspekte nastavnika u školama i izvan škole.

Autonomija
U potpunosti prihvatiti i osigurati i provesti sve etičke odluke i odluke.

Pravda
Tražiti pravi put i izvješćivati o svim kršenjima.

Odgovorna briga
Tražiti pravi put i izvješćivati o svim kršenjima.

Iskrenost
Tražiti pravi put i izvješćivati o svim kršenjima.

Program Etičkog kodeksa koristi se u obzir uzimajući svojstvo i elemente nastavnika u području: Održavanje Wāitanga, Općinski etički postupci građana i religiozni ili drugi važni etički elemente (komunikacijski nastavnici).

1 OBEVŽA PREMA UČENICIMA

Nastavnici imaju primarnu obvezu prema učenicima koje podrazumijeva: Nastavnici moraju osiguravati učenicima etički i profesionalni standard i osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

Nastavnici moraju:

- 1) osigurati najviši profesionalni standard i osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 2) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 3) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 4) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

2 OBEVŽA PREMA RODITELJIMA, SAKRBNICIMA I OBITELJIMA/WHĀNU

Nastavnici imaju primarnu obvezu prema roditeljima, sakrbnicima i obitelji/WHĀNU. Nastavnici moraju osigurati učenicima etički i profesionalni standard i osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

Nastavnici moraju:

- 1) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 2) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 3) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 4) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

3 OBEVŽA PREMA DRUŠTVU

Nastavnici imaju primarnu obvezu prema društvu. Nastavnici moraju osigurati učenicima etički i profesionalni standard i osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

Nastavnici moraju:

- 1) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 2) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 3) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 4) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

4 OBEVŽA PREMA STRUCI

Nastavnici imaju primarnu obvezu prema struci. Nastavnici moraju osigurati učenicima etički i profesionalni standard i osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

Nastavnici moraju:

- 1) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 2) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 3) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.
- 4) osigurati da nastavnici primaju potrebnu obuku i podršku profesionalnog razvoja.

New Zealand
Teachers' Council

Cijeli tekst dostupan je na: www.teacherscouncil.govt.nz/ethics/ (također dostupno na maorskom jeziku).

IZVOR 7. MODULI ZA OBUČAVANJE NASTAVNIKA, VICTORIA (AUSTRALIJA)

Tri dolje opisane aktivnosti osmislio je Victorijski institut za poučavanje (Australija) kako bi senzibilizirao i poučio različite sudionike o važnosti svojega Kodeksa ponašanja i njegovoj upotrebi. Potičemo vas da uzmete u obzir korištenu metodologiju prilikom osmišljavanja aktivnosti koje izgrađuju sposobnosti za vlastitu zemlju.

ŠTO KODEKS PONAŠANJA ZNAČI ZA MENE (15 MINUTA)

Ova aktivnost namijenjena je nastavnicima kao pojedincima. Pomoći će im shvatiti što Kodeks znači za nastavnike u nekim specifičnim obrazovnim ulogama ili položajima, te istražiti kako mogu upotrebljavati Kodeks ponašanja u svojem svakodnevnom nastavničkom profesionalnom životu.

Prvi korak gledanje je videoisječka o obrazovnoj ulozi koja vas zanima:

- nastavnik u obrazovanju (Pogledaj filmski isječak)
- osnovnoškolski ravnatelj (Pogledaj filmski isječak)
- nastavnik početnik (Pogledaj filmski isječak)
- srednjoškolski ravnatelj (Pogledaj filmski isječak)
- iskusni nastavnik (Pogledaj filmski isječak).

Ovo će potrajati između jedne i tri minute.

Kao drugo, razmislite o onome što ste čuli, uzimajući u obzir sljedeće:

- S kojim se od spomenutih aspekata slažete? Razmislite o razlozima za to.
- S kojim se aspektima ne slažete? Razmislite o razlozima za to.
- Što je od svega spomenutoga za vas novo?
- Kako ćete upotrebljavati Kodeks ponašanja?
- Koje ćete promjene – ako uopće hoćete – napraviti u načinu na koji se ponašate u školi i izvan nje?

Idući radni list omogućuje bilježenje vaših odgovora na gore navedena pitanja:

ŠTO KODEKS PONAŠANJA ZNAČI ZA MENE:

S kojim se aspektima rasprave slažete? Razmislite o razlozima za to.

S kojim se aspektima ne slažete? Razmislite o razlozima za to.

Što je od svega spomenutoga za vas novo?

Kako ćete upotrebljavati Kodeks ponašanja?

Koje ćete promjene, ako uopće hoćete, napraviti u načinu na koji se ponašate u školi i izvan nje?

RJEŠAVANJE ETIČKIH DVOJBI (15 MINUTA)

Ovo je vrlo kratka aktivnost koju je moguće izvesti na redovitim sastancima bilo koje grupe nastavnika. Može poslužiti kao pomoć nastavnicima u tumačenju Kodeksa ponašanja u odnosu na nastavnikovo ponašanje u različitim kontekstima, bio on predmetni nastavnik, razrednik ili nastavnik na zamjeni.

Koordinator sastanka ili član grupe odabire ravnatelja koji će voditi raspravu na određenom sastanku. Zatim se iz popratnih materijala Kodeksa ponašanja odabire etička dvojba o kojoj će grupa i odabrani ravnatelj raspravljati. Moguće je odabrati i stvarnu dvojbu nekoga od članova grupe.

Primjeri:

- Ako je riječ o općem sastanku nastavnika ili sastanku nastavnika istih predmeta, može se pojaviti dvojba oko poštenja pri ocjenjivanju, pisanja učeničkih zadaća ili koraka koje treba poduzeti ako postoji sumnja u nastavnikovu sposobnost predavanja.
- Ako je riječ o sastanku o bolovanju ili razredništvu, može se pojaviti dvojba oko profesionalnih odnosa s učenicima. Na primjer, koliko bi nastavnik trebao biti prislan s učenicom?

Osoba koja je odabrala dvojbu objašnjava je ostatku grupe. Predsjedatelj grupe tada otvara raspravu o dvojbi, pitajući članove grupe kako bi oni postupili u sličnim situacijama. Predsjedatelj upućuje grupu na relevantna poglavlja Kodeksa ponašanja i popratnih materijala koje bi trebalo donijeti na sastanak.

Nakon 10 minuta koordinator sastanka rezimira glavne točke rasprave i pomaže grupi donijeti odluku o slijedu događaja iznesene dvojbe.

STRUKTURIRANI PRISTUP DONOŠENJU ODLUKA

Strukturirani pristup donošenju odluka može vam pomoći nositi se s teškom odlukom.

Evo primjera:

1. KORAK

DEFINIRAJTE PROBLEM

Mnogi problemi svode se isključivo na pitanje što je ispravno, a što pogrešno – takve je probleme lako riješiti.

Najteže odluke uključuju konflikt između dva ispravna rješenja. Na primjer, ako ste u nedoumici trebate li biti poštteni ili odani, ili ako se najbolja odluka za pojedinca kosi s onom za cijelu grupu.

2. KORAK

PREPOZNAJTE I RAZMOTRITE STAJALIŠTA SUDIONIKA

Kakvu god odluku trebalo donijeti, uvijek su uključeni i sudionici – vi, vaši kolege, vaša škola, roditelji ili učenici.

Razmotrite tko će najvjerojatnije biti pogođen vašom konačnom odlukom.

3. KORAK

PREPOZNAJTE I RAZMOTRITE STAJALIŠTA SUDIONIKA

Postavite si neka od sljedećih pitanja:

- Jesam li zakonski primoran nešto učiniti – na primjer, podnijeti obvezni izvještaj?
- Ima li moja škola/moj poslodavac ikakav pravilnik koji se odnosi na moj problem?

4. KORAK

PREPOZNAJTE I PROCIJENITE MOGUĆE ALTERNATIVE I NJIHOV VJEROJATNI ISHOD

Često postoji više alternativa prilikom rješavanja problema. Svaka odluka ima svoj ishod i važno je razmotriti njezine posljedice.

5. KORAK

TRAŽITE DRUGO MIŠLJENJE!

Ovo je važan korak i veza sa stvarnošću. Uvijek se možete obratiti svomemu upravitelju - primjerice, pročelniku svojega odsjeka, školskom koordinatoru ili ravnatelju škole. Također se možete obratiti svomemu poslodavcu ili ustanovi.

6. KORAK

DONESITE SVOJU ODLUKU I DJELUJTE!

Naposljedku, odluka je na vama. Ako ste slijedili gore navedene korake, vaša će odluka biti utemeljena i trebali biste moći braniti svoj stav da ste postupili „ispravno“ te da će vaš postupak izdržati ispit javnosti.

Izvor: Victorijski institut za poučavanje, Australija

Cijeli tekst dostupan je na: www.vit.vic.edu.au/content.asp?Document_ID=906.

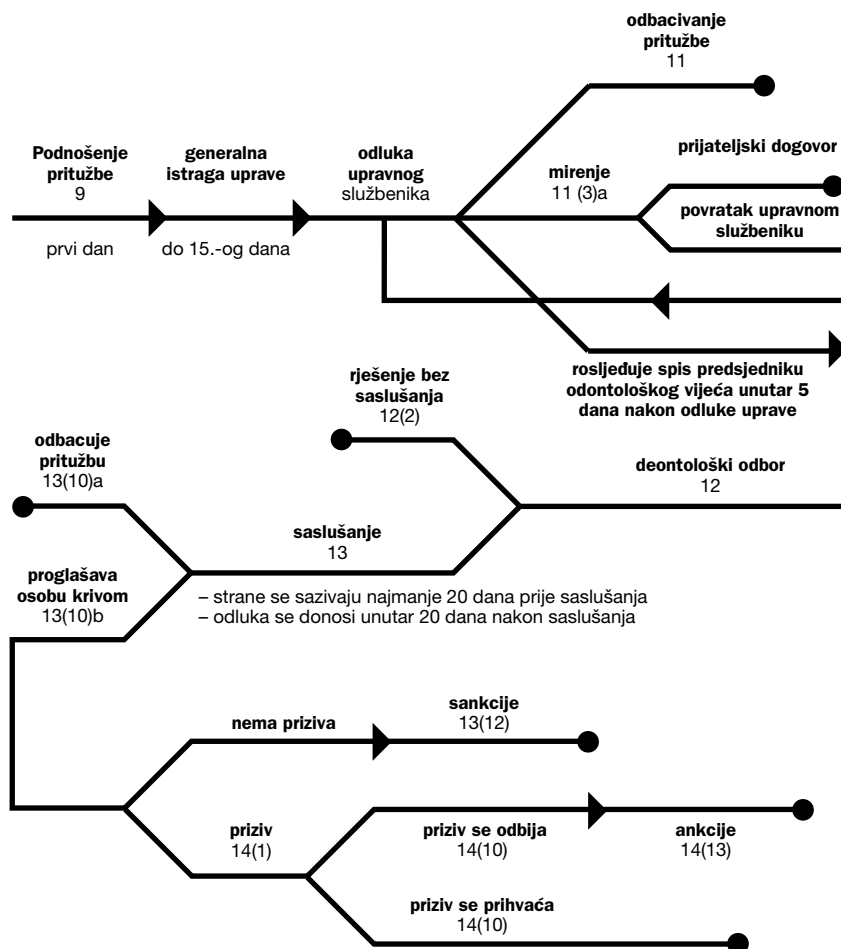
OSTALI KORISNI IZVORI ONTARIJSKE UČITELJSKE AKADEMIJE, OCT (2006):

Pomoćni materijali: *Standardi u praksi: usvajanje profesionalne istrage.*

Cijeli tekst dostupan je na: www.oct.ca/standards/resource_kit.aspx?lang=en-CA

IZVOR 8. PROCEDURE ZA RJEŠAVANJE PRITUŽBI, NEW BRUNSWICK (KANADA)

Ova shematizacija procedure rješavanja pritužbi, koju je osmislila Udruga frankofonih nastavnika New Brunswicka (Kanada), upoznat će vas s kompleksnošću procedura. One moraju biti pažljivo promišljene unutar konteksta vaše zemlje.

Izvor: Association des enseignantes et des enseignants francophones du Nouveau-Brunswick (AEFNB). 2005. Code de déontologie (prevedeno s francuskog).
Cijeli tekst dostupan je na: www.aefnb.nb.ca/CodWeb07.pdf

OSTALI KORISNI IZVORI VICTORIJSKOG INSTITUTA ZA POUČAVANJE:

Brošura: *Pritužbe protiv registriranih nastavnika*

Cijeli tekst dostupan je na:

www.vit.vic.edu.au/files/documents/1036_Complaint-Against-reg-tea-m.pdf

IZVOR 9. DABRANA BIBLIOGRAFIJA

Anangisy, W. B. & Barrett, A.M. (2006). *Professional identity and misconduct: perspectives of Tanzanian teachers*. Southern African Review of Education 11 (1), 5 - 22.

Banks, S. (2003). *From oaths to rulebooks: a critical examination of codes of ethics for the social professions*. European Journal of Social Work 6(2), 133 - 144.

Campbell, E. (2001). *Let it be done: trying to put ethical standards into practice*. Journal of Education Policy 16(5), 395 - 411.

Campbell, E. (2000). *Professional ethics in teaching: toward the development of a code of practice*. Cambridge Journal of Education 30(2), 203 - 221.

Campbell, E. (2008). *Review of the literature: the ethics of teaching as a moral profession*. Curriculum Inquiry 38(4), 358 - 385.

Cherubini, L. (2008). *The complexities of ethical decision-making: a study of prospective teachers' learning*. Journal of Applied Research on Learning, 2(1), Article 2, 1 - 15.

Colnerud, G. (1997). *Ethical conflicts in teaching*. Teaching and Teacher Education 13(6), 627- 635.

Connelly, R. & Light, K.M. (1991). *An interdisciplinary code of ethics for adult education*. Adult Education Quarterly 41 (4), 233 - 240.

Dresscher, E. (2008). *Professional ethics in teaching and professional teachers' organizations*. Brussels: Education International.

Education International (2006). *TUM develop Code of Conduct for Teachers*. EI Newsletter on EFA and HIV/AIDS Prevention in Schools. Brussels: Education International.

Farrell, B.J.; Cobbin, D. M. (2002). *Codes of ethics: their evolution, development and other controversies*. The Journal of Management Development 21(2), 152 - 163.

Frankel, M. (1989). *Professional codes: why, how, and with what impact?* Journal of Business Ethics 8(2/3), 109 - 115.

Griffin, P.C., Cuc, N., Thi, K., Gillis, S., Thanh, M.T. (2006). *An empirical analysis of primary teacher standards in Vietnam*. Planning and Changing, 37(1-2), 71 - 92.

- Hallak, J.; Poisson, M. (2007). *Corrupt schools, corrupt universities: what can be done?* (Ethics and Corruption in Education series). Paris: IIEP-UNESCO/UNESCO Publishing.
- Hanley, S. (1998). *Educators: Rights and responsibilities*. The Educational International Newsletter 4(1&2), 25 - 27.
- Ianinska, S. & Garcia-Zamor, J-C. (2006). *Morals, ethics, and integrity: how codes of conduct contribute to ethical adult education practice*. Public Organization Review 6, 3 - 20.
- Ingvarson, L. & Kleinhenz, E. (2003). *A review of standards of practice for beginning teaching*. Camberwell: Australian Council for Educational Research.
- Inter-Agency Network for Education in Emergencies. (2004). *INEE Minimum Standards for education in emergencies, chronic crises and early reconstruction* (available at: www.ineesite.org/toolkit).
- Leach, F. (2008). *Violence in Schools from a gender perspective*. Paper presented at Learn without Fear Conference, Hamburg, Germany, November 12-14, 2008.
- Management Systems International, MSI (2008). *Are school safe havens for children? Examining school-related gender-based violence*. Washington, DC: Agency for International Development.
- Manley-Casimir, M. & Piddocke, S. (1991). *Teachers in a goldfish bowl: a case of 'misconduct'*. Education and Law Journal 3(2), 115 - 148.
- McDonald, K.; Wood, Jr. G.S. (1993). *Surveying adult education practitioners about ethical issues*. Adult Education Quarterly 43(4), 243 - 257.
- Ontario College of Teachers. (1999). *Review of ethical standards of the teaching profession*. Toronto: Ontario College of Teachers.
- Ontario College of Teachers. (N.D.). *Standards review discussion guide: booklet four*. Toronto: Ontario College of Teachers.
- Palmer, P. (2003). *The heart of a teacher: identity and integrity in teaching*. In: The Jossey-Bass Reader on Teaching (pp. 1 - 25). San Francisco: Jossey-Bass.
- Ray, S.L. (2006). *Whistleblowing and organizational ethics*. Nursing Ethics 13(4), 438 - 445.
- Smith, D. & Goldblatt, P. (2007). *Ethics and the teaching profession*. Toronto: Ontario College of Teachers.

Sockett, H. (1993). *The moral base for teacher professionalism*. New York: Teachers College Press.

Squire, F. & Browne, L. (2000). *Standards of practice striking a chord with educators*. Professionally Speaking, September, pp. 28 - 30.

Ungaretti, T.D., Dorsey, A.G., Freeman, N.K. & Bologna, T.M. (1997). *A teacher education ethics initiative: a collaborative response to a professional need*. Journal of Teacher Education 48(4), 271 - 280.

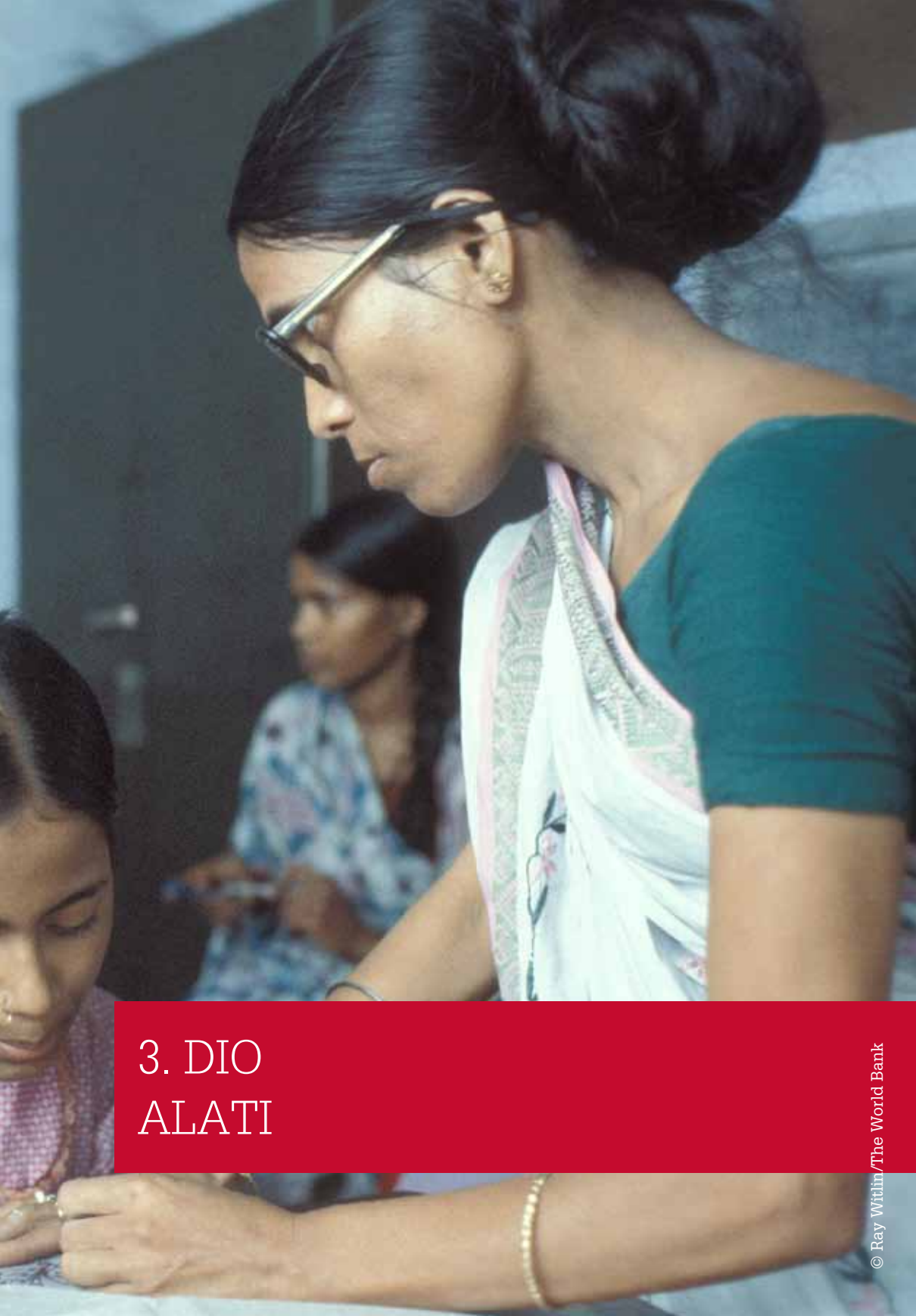
Van Nuland, S. (2006). *Legal issues in education*. In H. Langford & J. Barnett (Eds.), *Education methods: a case study approach to professional development* (pp. 267 - 288). Mississauga, ON: John Wiley & Sons.

Van Nuland, S.; Khandelwal, B.P. (2006). *Ethics in education: the role of teacher codes* (Ethics and Corruption in Education series). Paris: IIEP-UNESCO.

Vongalis-Macrow, A. (2007). *Teachers' ethics: Education International and the forging of professional unity*. Journal of Educational Controversy 2(2).

Ward, P. (2007). *Developing a code of ethics in an education union: a literature review*. Christchurch: University of Canterbury.

3. DIO
ALATI

ALAT 1.

PLANIRANJE RAZVOJA KODEKSA

Glavni koraci	Uključeni dionici	Specifične aktivnosti	Predloženi vremenski okvir (min. –maks.)
1. Analiza trenutne legislative	Radna skupina		1 mjesec
2. Postupak konzultacija	Radna skupina Nastavnički sindikati Nastavnici Školske zajednice	Ankete Intervjui Fokus grupe Školski sastanci Internetski forum	2-3 mjeseca
3. Izrada nacrt kodeksa	Radna skupina		1 mjesec
4. Prikupljanje komentara / pilot faza kodeksa	Radna skupina Nastavnički sindikati Nastavnici Školske zajednice	Probni test Radionice Online povratna informacija	1-2 mjeseca
5. Finaliziranje kodeksa	Radna skupina		1 mjesec
6. Usvajanje kodeksa	Vlada Nastavnički sindikati Povjerenstvo za registraciju nastavnika ili odbor za certifikaciju		1 mjesec
7. Širenje kodeksa	Radna skupina Mediji	Priprema i implementacija strateškog komunikacijskog plana	1-3 mjeseca
8. Implementacija kodeksa	Nadzorni odbor Zajedničko povjerenstvo	Priprema i implementacija plana za izgradnju sposobnosti	Neprekidan proces
9. Evaluacija učinka kodeksa	Nadzorni odbor	Prikupljanje podataka Istraživanja na razini škole Prikupljanje priča o uspjehu Objavlivanje izvješća	Svake godine / svake druge godine
10. Revizija kodeksa			Svake tri / svakih pet godina

ALAT 2. KLJUČNI ASPEKTI PROCESA KONZULTACIJA

ZAŠTO TREBAMO PROCES KONZULTACIJA?

- Kako bismo bolje shvatili stajališta i očekivanja različitih dionika u odnosu na razvoj kodeksa.
- Kako bismo prikupili ideje o pripremi kodeksa, kao i povratne informacije o njegovu nacrtu koje bi trebalo uklopiti u konačnu verziju.
- Kako bismo promicali sudioništvo radeći na što boljoj prihvaćenosti kodeksa i većoj predanosti u budućim koracima.

KAKO VODITI PROCES KONZULTACIJA

1. KORAK - UKLJUČITE SVE ZAINTERESIRANE STRANE OD POČETKA

- Obavijestite sve zainteresirane strane o pokretanju konzultacija.
- Pobrinite se da konzultacija uključuje predstavnike nastavničke struke na svim razinama školskog sustava.
- Suradujte s nastavničkim sindikatima kako bi i oni mogli sudjelovati u organizaciji procesa konzultacija i aktivno pridonijeti raspravama.
- Decentralizirajte proces konzultacija na najprikladniju razinu (nacionalnu, regionalnu ili školsku, ovisno o kontekstu).

2. KORAK - PRUŽITE JASNE I SAŽETE INFORMACIJE PRIJE POKRETANJA PROCESA KONZULTACIJE

- Svim zainteresiranim stranama unaprijed pružite informacije o procesu konzultacije.
- Pružite jasne informacije o razlozima za konzultaciju, o tome tko će biti uključen i zašto te kako će informacije s konzultacije biti upotrijebljene.
- Pružite podatke za kontakt za daljnje detalje

3. KORAK - POBRINITE SE DA SE ČUJU SVI SUDIONICI

- Pobrinite se da pomoćno osoblje ima sve potrebne vještine za zadovoljavajuću provedbu konzultacije.
- U slučaju ograničenih resursa, osigurajte prikladnu prezentaciju ključnih sudionika, primjerice, odaberite predstavnički odbor nastavnika koristeći se tehnikama uzorkovanja.
- Koristite se raznim načinima kako biste potaknuli komunikaciju, uključivanje i sudjelovanje, kao što su:
 - intervjui, ankete (usmena, telefonska, putem interneta), elektronička konzultacija, upitnici,
 - fokus grupe ili građanski odbori za pojedinačne teme (primjerice, nasilje u školi),
 - javni sastanci, forumi na bazi škole ili radionice koje uključuju nastavnike, nastavničke sindikate, roditelje, predstavnike roditeljsko-nastavničkih udruga,
 - pokretanje otvorenog foruma na internetu.

4. KORAK - POBRINITE SE DA KONZULTACIJA BUDE DOSTUPNA SVIMA

- Pobrinite se da je nacrt kodeksa dostupan svima (posebice djevojkama i ženama te manjinskim skupinama), i to u različitim formatima.
- Koristite se jednostavnim i preciznim jezikom.
- Birajte pristupačna mjesta i opremu.
- Organizirajte događanja razumnim danima i u razumno vrijeme.
- Financijski podržite sudjelovanje specifičnih ciljanih skupina (osobito predstavnike najsiromašnijih slojeva društva).

5. KORAK - ISPRAVNO ZABILJEŽITE SVE PRIMLJENE INFORMACIJE

- Vjerno zabilježite konzultaciju.
- Sastavite sažetak odgovora.
- Napravite popis konzultiranih osoba i stavite ga kao dodatak dokumentima i izvještajima o konzultaciji.
- Priredite sažet izvještaj, naglašavajući proces konzultacije (koji je razlog pokretanja konzultacije, gdje je održana, kad je održana, kakav je bio njezin tijek događaja, tko je bio u nju uključen i koji su njezini glavni zaključci).

6. KORAK - PRUŽITE POVRATNU INFORMACIJU O UPOTREBI KONZULTACIJE

- Pažljivo analizirajte informacije, usmjeravajući posebnu pozornost na moguće nove ideje i pristupe.
- Dajte sudionicima povratnu informaciju o dobivenim odgovorima, pokazujući kako će rezultati konzultacije utjecati na konačnu verziju kodeksa.
- Pregledajte i ocijenite sveukupan proces konzultacije kako biste osigurali neprekidan napredak.

KLJUČNA PREPORUKA

- Osigurajte adekvatne financijske i ljudske resurse kako bi valjano proveli proces konzultacije i omogućili sudjelovanje specifičnih ciljanih skupina, na primjer najsiromašnijih skupina, manjina, ljudi koji žive u zabačenim mjestima.

ALAT 3. RAZVOJ STRATEŠKOGA KOMUNIKACIJSKOG PLANA

ZAŠTO TREBAMO KOMUNIKACIJSKI PLAN?

- Kako bismo što bolje iskoristili dostupne izvore i tako proširili kodeks ponašanja te podigli svijest različitih sudionika o njegovu sadržaju i posljedicama.

KAKO RAZVITI KOMUNIKACIJSKI PLAN?

1. KORAK: SASTAVITE KOMUNIKACIJSKU RADNU SKUPINU

- Odaberite tim koji će koordinirati pripremu i implementaciju strateškog komunikacijskog plana.
- Sastavite nekoliko radnih skupina koje će biti odgovorne za širenje kodeksa među različitom publikom (nastavnicima, roditeljima, učenicima, upraviteljima).
- Uključite nastavničke sindikate.

2. KORAK: PROCIJENITE DOSTUPNE IZVORE ZA IZRADU I IMPLEMENTACIJU PLANA

- Odredite dostupan proračun i procijenite postojeće komunikacijske kapacitete (osoblje i vrijeme).
- Tražite potporu medija u organizaciji velikih kampanja o podizanju svijesti.
- Tražite sredstva ili sponzorstvo za izradu različitih komunikacijskih materijala.
- Usmjerite resurse na organizaciju kampanje za podizanje svijesti koja cilja na nastavnike, u suradnji s nastavničkim sindikatima.
- Usmjerite resurse na izradu održivih materijala koje razni sudionici mogu koristiti u daljnjim nastojanjima podizanja svijesti.

3. KORAK: IDENTIFICIRAJTE I PROFILIRAJTE CILJANU PUBLIKU

- nastavnici (i šire školsko osoblje),
- učenici i njihovi roditelji,
- upravitelji u obrazovanju.

4. KORAK: DAJTE JASNE PORUKE

- Odredite najvažnije poruke koje treba prenijeti ciljanoj publici (ključni etički principi, očekivani standardi ponašanja i primjeri etičkih dvojbi).
- Prilagodite poruke različitim ciljanim skupinama, uzimajući u obzir kako će se implementacija kodeksa na njih odraziti.
- Upotrebljavajte konkretne i jednostavne riječi.
- Spomenite priče o nastavnicima koji služe za primjer etičnog ponašanja.

5. KORAK: SASTAVITE PRIKLADNE KOMUNIKACIJSKE MATERIJALE:

NEKOLIKO PRIMJERA:

- publikacija kodeksa u različitim formatima (plakati, brošure, letci, itd.),
- odabrani tekst za javne objave,
- pisma upućena nastavnicima, školama, roditeljima, itd.,
- proizvodnja komunikacijskih materijala za škole,
- pokretanje internetske stranice posvećene kodeksu (uključujući sam kodeks, komentare na svaki skup standarda profesionalnog ponašanja, često postavljana pitanja o kodeksu, intervju s nastavnicima, itd.).

IDI NA IZVOR 6

6. KORAK: ODABERITE NAJPRIKLADNIJE AKTIVNOSTI U ODNOSU NA CILJANU PUBLIKU

NASTAVNICI I ŠKOLSKO OSOBLJE	UČENICI	RODITELJI	ZAJEDNICA
<ul style="list-style-type: none"> – skupno pismo poslano svim nastavnicima/školama – informativni sastanci s nastavnicima i nastavničkim sindikatima – plakati/letci u svim školama/učionicama – internetska stranica – oglašavanje u medijima (TV, radio, novine) – osvrti na kodeks u školskom biltenu – materijali za pomoć školama u organizaciji specifičnih komunikacijskih kampanja – objavljivanje članaka u specijaliziranim tiskovinama za nastavnike – dodatni sadržaji za biltene i specijalizirane tiskovine 	<ul style="list-style-type: none"> – oglašavanje u medijima (TV, radio, novine) – plakati/letci u svim školama/učionicama 	<ul style="list-style-type: none"> – distribucija brošura o kodeksu – informativni sastanci s roditeljsko-nastavničkim udrugama – oglašavanje u medijima (TV, radio, novine) – osvrti na kodeks u priručniku za roditelje – internetska stranica 	<ul style="list-style-type: none"> – prijedlozi za moguće aktivnost za podizanje svijesti tijekom školske godine – pozivanje lokalnih i općinskih čelnika na sudjelovanje u školskim aktivnostima posvećenima kodeksu – pozivanje lokalnih obrazovnih upravitelja na davanje jasnih poruka o kodeksu tijekom posebnih školskih događanja

KLJUČNE PREPORUKE

- Osmislite precizan proračun i detaljan raspored prije provedbe plana.
- Odredite adekvatnu količinu vremena za pripremu ovih aktivnosti, osobito ako one zahtijevaju audiovizualne medije ili pomoćna sredstva.

ALAT 4. TEČAJ ETIKE ZA NASTAVNIKE

Tečaj etike trebao bi se baviti znanjima, vještinama i stavovima nastavnika s pomoću kojih bi valjano usvojili Kodeks. On bi trebao pomoći nastavnicima pristupiti kritičkoj analizi etičkih dvojbi s kojima bi se mogli susresti.

ZNANJA

Nastavnici (i školski ravnatelji) trebali bi biti obaviješteni o:

- svojim *dužnostima i pravima*, s konkretnom prezentacijom, analizom i raspravom o temeljnim vrijednostima i standardima profesionalnog ponašanja uključenima u kodeks,
- odgovarajućim *mehanizmima za podnošenje pritužbe*, s detaljnim objašnjenjem o postupcima koji služe kao primjer za podnošenje pritužbe, ispitivačke tehnike, organizaciju saslušanja i procedure ulaganja priziva,
- mogućim *disciplinskim ili pravnim sankcijama* (poput prijateljskog sporazuma, upozorenja, ukora ili globe).

Preporučeni pedagoški pristup: usmena izlaganja.

VJEŠTINE

Trebalo bi raditi na jačanju sljedećih sposobnosti nastavnika (i školskih ravnatelja):

- kako se suočiti s etičkim dvojabama, na primjer koliko prisran nastavnik smije biti s učenicom,
- kako prepoznati sukob interesa, na primjer davanje privatnih satova, prihvaćanje darova od učenika ili njihovih roditelja,
- kako prijaviti neprofesionalnost, pojašnjavajući konkretne slučajeve gdje su nastavnici (ili školski ravnatelji) dužni prijaviti neprofesionalno ponašanje kada je to u najboljem interesu djeteta ili kolege.

Preporučeni pedagoški pristup: simulacija vježbi, igra uloga i rasprava o stvarnim primjerima ili scenarijima studije slučaja.

STAVOVI

Moduli očuvanja integriteta i naglašavanja socijalne odgovornosti nastavnika kao „uzora“ također bi trebali biti uključeni u ovaj tečaj.

Preporučeni pedagoški pristup: grupna rasprava.

ALAT 5. TEHNIKE OBAVLJANJA PROCJENE ZAJEDNICE

ZAŠTO TREBAMO TEHNIKE PROCJENE ZAJEDNICE?

- Radi prikupljanja kvantitativnih i kvalitativnih povratnih informacija i dojmova građana o primjeni kodeksa i koristi od njega.
- Radi što lakšeg identificiranja područja za moguće poboljšanje kodeksa.
- Radi podizanja građanske svijesti o postojanju i važnosti kodeksa.
- Radi osposobljavanja građana da pomno nadziru njegovu implementaciju.

KAKO MOŽEMO POTAKNUTI PROCJENU ZAJEDNICE?

1. KORAK: FAZA PRIPREME

- Organizirajte fokus grupe kako biste prepoznali ključne probleme (mane i nedostatke u primjeni kodeksa) za koje je povratna informacija od ključne važnosti.
- Pripremite nacrt istraživačkog upitnika na ovu temu pitajući građane da ocijene važnost, dostupnost, korist i učinak kodeksa.
- Uključite pitanja koja počinju s „koliko“ i „do koje mjere“ – drugim riječima, pitanja koja izražavaju mjerenja (gdje god je to moguće primijenite brožčane skale).
- Testirajte i finalizirajte upitnik.
- Prevedite upitnik ako je potrebno.
- Odaberite strategiju uzimanja uzoraka kako bi se uvjerali da će dobiveni podaci biti reprezentativni za širu populaciju (putem službeno stratificiranog slučajnog uzorka).
- Odredite veličinu i okvir uzorka (na primjer urbane / ruralne i bogate / siromašne zajednice).
- Naposljetku odaberite okruge, škole i ispitanike (lokalne obrazovne upravitelje, školske ravnatelje, nastavnike, roditelje i učenike).

IDI NA ALATI 4

2. KORAK: FAZA PROVEDBE

- Odaberite i obučite popisivače odgovorne za provedbu ankete.
- Prikupite kvantitativne i kvalitativne podatke putem upitnika i intervjua.
- Provjerite podatke, pronađite moguće nedosljednosti, pročistite prikupljene podatke i prikažite ih u obliku tablice.
- Analizirajte podatke, osobito naglašavajući učinak kodeksa na ponašanje nastavnika.
- Potražite načine kako poboljšati važnost, dostupnost i korist od kodeksa.

3. KORAK: IZVJEŠTAVANJE I PROMIDŽBA

- Dovršite izvješće uključivši ključne preporuke o primjeni kodeksa te ga prevedite ako je potrebno.
- Pošaljite ovaj izvještaj odboru (ili vijeću) odgovornom za nadzor primjene kodeksa i nastavničkim predstavnicima, upozorivši ih na moguće nedostatke i nepravilnosti.
- Objavite rezultate ankete te pokrenite promidžbu putem medija.
- Organizirajte sastanak službenika obrazovne uprave, nastavnika (i njihovih predstavnika) i roditelja (i njihovih predstavnika) kako bi raspravili o važnosti, dostupnosti i učinku kodeksa.
- Pregledajte i ocijenite konačan postupak anketiranja radi njegove buduće primjene.

Provedba ovih triju koraka može trajati od 3 do 6 mjeseci.

KLJUČNE PREPORUKE

- Potrebno je koristiti se prikladnom ekspertizom prilikom uzimanja uzoraka.
- Prilikom odabira veličine uzorka treba uzeti u obzir ograničenja proračuna, vremena i ljudskih resursa.

ALAT 6. NADZORNE ANKETE: PREDLOŽAK UPITNIKA

Raspored za nastavnike i upravitelje
(Ispunjava voditelj istraživanja)

Okrug:
Četvrt / urbano područje:
Kodeks nastavnika / upravitelja:

I. DIO: OPĆI PODACI

1. Naziv škole:
2. Tip škole:
 osnovna niža srednja škola
 srednja viša srednja škola
3. Koliko dugo radite u obrazovnom sektoru?
 manje od 1 godine 1-5 godina
 6-10 godina preko 10 godina
4. Koliko dugo radite kao nastavnik i kao upravitelj?
kao nastavnik: years; kao upravitelj: godina
5. Što od navedenoga najbolje opisuje vaš trenutni posao?
 održavanje nastave
 upravljanje školom
 održavanje nastave i upravljanje školom
6. Jeste li školski ravnatelj?
 da Ne
7. Spol:
 žena muškarac
8. Dob (broj navršenih godina): godina
9. Obrazovna kvalifikacija: (završene godine školovanja)

10. Profesionalna kvalifikacija:
 najviši stečeni profesionalni stupanj:
 završene godine profesionalnog školovanja:
11. Mjesto školovanja:
 urbano ruralno
12. Zanimanje vaše obitelji¹:

II. DIO: PERCEPCIJA KODEKSA

13. Etički problemi u obrazovanju pokrivaju više područja i razmjer od iznimno neprofesionalnog ponašanja do bezazlenih prekršaja. Prema vašem mišljenju, koji su od navedenih bili izvori neprofesionalnog ponašanja? Molimo vas da u odgovarajućem stupcu stavite znak (✓).

Izvor neprofesionalnog ponašanja	Veoma ozbiljan izvor neprofesionalnog ponašanja	Ozbiljan izvor neprofesionalnog ponašanja	Manje ozbiljan izvor neprofesionalnog ponašanja	Nije izvor neprofesionalnog ponašanja
Nepravilnosti u upravljanju ljudskim resursima				
Upotreba lažnih diploma				
Izostajanje osoblja s posla				
Diskriminacija prema nekim učenicima (upis, unaprjeđenje, ispit)				
Favoriziranje ili nepotizam u korist nekih učenika (upis, unaprjeđenje, ispit)				
Nezakonita naplata školarina				
Privatne instrukcije nastavnika				
Fizičko ili verbalno nasilje				
Seksualno uznemiravanje				
Upotreba droga ili alkohola				
Zloupotreba uloge školskih nadzornika				
Loša uprava / pronevjera školskog novca				
Nepravilnosti pri kupnji / upotrebi školskog materijala				
Otkrivanje povjerljivih podataka				
Loši odnosi između nastavnika i učenika				
Loši odnosi među školskim osobljem				
Loši odnosi između nastavnika i roditelja/zajednice				
Ostali izvori (molimo da navedete)				

¹ Ovo pitanje odnosi se na glavno zanimanje obitelji ispitanika, kao što su zemljoradnja, trgovina, javni/privatni sektor, stolarstvo ili tkalaštvo.

- 14.** Za koji od navedenih izvora neprofesionalnog ponašanja smatrate da ima najnegativniji utjecaj na kvalitetu obrazovanja i zašto? Možete izabrati više od jednoga
- 15.** Koliko se sjećate, jeste li Vi ili bilo tko od Vaših kolega bili konzultirani u procesu izrade i uvođenja kodeksa?
 Da Ne
- 16.** Ako jeste, kako ste bili konzultirani?
 osobnim / skupnim pismom
 putem novih medija (internetska stranica, elektronska anketa, blog itd.)
 na radionici / seminaru
 preko nastavničkih sindikata
 Na ostale načine. Molimo da navedete:

III. DIO: PROVEDBA KODEKSA

- 17.** Imate li lagan pristup kopijama nastavničkog kodeksa ponašanja?
 Da Ne
- 18.** Kao osobi koja radi u obrazovanju, do koje Vam je mjere kodeks poslužio kao vodič u rješavanju etičkih problema i dvojbi s kojima se svakodnevno susrećete na radnom mjestu?
 prilično je pomogao
 pomogao je
 nije pomogao
 nimalo nije pomogao
Molimo Vas da ovdje napišete svoje komentare:
- 19.** Jeste li Vi ili Vaši kolege prošli ikakvu obuku o kodeksu?
 Da Ne
- 20.** Je li Vam kodeks lako razumljiv?
 Da Ne
- 21.** Ako ste na 20. pitanje odgovorili negativno, molimo da nam ukratko opišete svoj/-e problem/-e oko kodeksa:
- 22.** o koje ste mjere upoznati s postupkom podnošenja pritužbe na neprofesionalno ponašanje kolega?
 prilično sam upoznat nisam baš upoznat nisam uopće upoznat

- 23.** Prema Vašem mišljenju, do koje su mjere pritužbe uzete u obzir?
 veoma ozbiljno ne baš ozbiljno nisu ozbiljno uzete u obzir
- 24.** Do koje je mjere kodeks ponašanja primjereno proveden?
 ozbiljno je proveden nije baš ozbiljno proveden nije uopće ozbiljno proveden
- 25.** Molimo da ukratko obrazložite svoje mišljenje o glavnim problemima u primjeni kodeksa:

IV. DIO: UČINAK KODEKSA

- 26.** Uspoređujući situaciju prije i poslije uvođenja kodeksa, kakav je utjecaj imao kodeks na poboljšanje profesionalnog ponašanja nastavnika?
 Iznimno pozitivan učinak: da ne
 Donekle pozitivan učinak: da ne
 Nikakav učinak: da ne
 Negativan učinak: da ne
 Molimo da ovdje napišete svoj komentar:
- 27.** Molimo da naznačite do koje se mjere slažete s navedenim tvrdnjama:

Od uvođenja kodeksa primjećuje se	Veoma se slažem	Slažem se	Ne slažem se	Nikako se ne slažem
Povećana transparentnost i poštenje u upravljanju ljudskim resursima				
Smanjena ili nikakva upotreba lažnih diploma				
Smanjeno izostajanje osoblja				
Manje diskriminacije prema učenicima (upis, unaprjeđenje, ispiti)				
Manje favoriziranja ili nepotizma u korist nekih učenika (upis, unaprjeđenje, ispiti)				
Smanjena ili nikakva nezakonita naplata školarina				
Smanjenje broja privatnih instrukcija nastavnika				
Manje fizičkog ili verbalnog nasilja				
Izostanak seksualnog uznemiravanja				
Mala ili nikakva upotreba droga ili alkohola				
Rjeđi slučajevi neprofesionalnog ponašanja školskih nadzornika				

Rjeđi slučajevi loše uprave / pronevjere školskog novca				
Manje nepravilnosti pri kupnji / upotrebi školskih materijala				
Smanjeno otkrivanje povjerljivih podataka				
Poboljšani ljudski odnosi između nastavnika i učenika				
Poboljšani ljudski odnosi među školskim osobljem				
Poboljšani ljudski odnosi između nastavnika i roditelja / zajednice				
Ostala poboljšanja (molimo da navedete)				

28. Ostali komentari o važnosti, implementaciji i učinku nastavničkog kodeksa ponašanja u školskom obrazovnom sektoru:

.....

.....

IIEP PUBLIKACIJE I DOKUMENTI

Međunarodni institut za obrazovno planiranje dosad je objavio preko 1.200 naslova o svim aspektima obrazovnog planiranja. Dostupan je opsežan katalog s idućim tematskim kategorijama:

Obrazovno planiranje i globalni problemi

Studij općih znanosti – globalni / razvojni problemi

Uprava i organizacija obrazovanja

Decentralizacija – sudjelovanje – obrazovanje na daljinu – školsko planiranje – nastavnici

Ekonomija obrazovanja

Troškovi i financiranje – zapošljavanje – međunarodna suradnja

Kvaliteta obrazovanja

Evaluacija – inovacija – supervizija

Različite razine formalnog obrazovanja

Od osnovnog do višeg obrazovanja

Alternativne strategije za obrazovanje

Cjeloživotno obrazovanje – neformalno obrazovanje – ugrožene skupine – spolni odgoj

Kopije Kataloga moguće je dobiti na upit:
IIEP, Odjel za publikacije i komunikaciju
info@iiep.unesco.org
Naslove novih publikacija i sažetaka moguće je naći na internetu:
www.iiep.unesco.org

MEĐUNARODNI INSTITUT ZA OBRAZOVNO PLANIRANJE

Međunarodni Institut za Obrazovno Planiranje (IIEP) međunarodni je centar za naprednu obuku i istraživanja na području obrazovnog planiranja. Osnovao ga je UNESCO 1963. godine, a financira se iz UNESCO-a i dobrovoljnim priložima zemalja članica. U posljednjih nekoliko godina sljedeće su zemlje članice dale svoje dobrovoljne priloge Institutu: Australija, Danska, Indija, Irska, Nizozemska, Norveška, Španjolska, Švedska i Švicarska.

Cilj Instituta davanje je doprinosa razvoju obrazovanja u cijelom svijetu, kroz širenje znanja i opskrbu kompetentnim stručnjacima u području obrazovnog planiranja. U svojem nastojanju Institut surađuje s organizacijama za naobrazbu i istraživanje u zemljama članicama. Upravni odbor IIEP -a, koji odobrava Institutov program i budžet, sastoji se od maksimalno osam izabраниh članova i četiri člana koja imenuje Organizacija Ujedinjenih naroda i neke od njezinih specijaliziranih agencija i instituta.

Predsjedatelj:

Raymond E. Wanner (USA)

Viši savjetnik za UNESCO, Zaklada Ujedinjenih naroda, Washington DC, SAD.

Imenovani članovi:

Manuel M. Dayrit

Direktor, Ljudski resursi u zdravstvu, Prikupljanje dokaza i podataka za kreiranje politike, Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), Ženeva, Švicarska.

Carlos Lopes

Pomoćnik Generalnog tajnika i izvršni direktor, Institut Ujedinjenih naroda za naobrazbu i istraživanje (UNITAR), Ujedinjeni narodi, New York, SAD.

Jamil Salmi

Menadžer Obrazovnog sektora, Institut Svjetske banke, Washington DC, SAD.

Diéry Seck

Direktor, Afrički institut za ekonomski razvoj i planiranje, Dakar, Senegal.

Izabrani članovi:

Aziza Bennani (Maroko)

Veleposlanik i stalni delegat Maroka pri UNESCO-u.

Nina Yefimovna Borevskaya (Rusija)

Glavni istraživač i voditelj projekata, Institut za istočne studije, Moskva.

Birger Fredriksen (Norveška)

Savjetnik za obrazovni razvoj za Svjetsku banku.

Ricardo Henriques (Brazil)

Specijalni savjetnik predsjednika, Banka za nacionalni ekonomski i socijalni razvoj.

Takyiwaa Manuh (Gana)

Direktor, Institut za afričke studije, Sveučilište u Gani.

Philippe Méhaut (Francuska)

LEST-CNRS, Aix-en-Provence, Francuska.

Xinsheng Zhang (Kina)

Zamjenik ministra obrazovanja, Kina.

Svoje upite o Institutu uputite na:

Ured Direktora, Međunarodni institut za obrazovno planiranje,
7-9 rue Eugène Delacroix, 75116 Pariz, Francuska